

3388

Прилог „Српским Новинама“

39.

БИБЛИОТЕКА
ДРЖАВНОГ САВЕТА

НАРОДНА СКУПШТИНА

XXXIX. РЕДОВНИ САСТАНАК

18. ЈАНУАРА 1912. ГОД.

СТЕНОГРАФСКИ ЗАПИСНИЦИ

- ИЗДАЊЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ -

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1912.

НАРОДНА СКУПШТИНА

XXXIX.
РЕДОВНИ САСТАНАК

18. ЈАНУАРА 1912. ГОДИНЕ

IV. РЕДОВАН САЗИВ
ПЕРИОДЕ 1908—1911 ГОД.

XXXIX. РЕДОВНИ САСТАНАК НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ПРЕДСЕДАВАЛИ: ПРЕДСЕДНИК,

Андра Николић

И ПОТПРЕДСЕДНИК,

Јаков Чорбић

СЕКРЕТАР,

Илија Илић

Присутни су били од госпoде Министара: Министар Финансија, Просвете и Привредних Послова, Унутрашњих Дела и Народне Привреде.

Почетак у 9 часова пре подне.

Председник, Андра Николић. — Отварам XXXIX. редовни састанак. Изволите чути протокол претходног.

Секретар, Илија Илић. — Прочита протокол XXXVIII. редовног састанка.

Председник, Андра Николић. — Има ли примедаба на протокол? (Нема).

Протокол је прихваћен.

Изволите чути једну интерпелацију.

Секретар, Рад. Т. Филиповић прочита интерпелацију Јована Стојковића о подизању виноградарства у округу врањском. (Види прилог на крају записника).

Председник, Андра Николић. — Изволите чути саопштења.

Секретар, Рад. Т. Филиповић. — Г. Министар Војни известио је Председништво, да ће на питање посланика г. Љубе Ђерасимовића о производству омицира одговорити одмах чим га Скупштина буде ставила на дневни ред.

Председник, Андра Николић. — Одбор за молбе и жалбе поднео је извештаје о молбама и жалбама које су му упућене на оцену.

Изволите чути г. секретара.

Секретар, Рад. Т. Филиповић прочита три извештаја одборска. (Види прилоге на крају записника).

Председник, Андра Николић. — Скупштина ће у своје време овај извештај ставити на дневни ред.

На питања г. посланика одговараће г. Министар Унутрашњих Дела.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Г. посланик Агатановић поставио ми је питање, зашто начелник среза клучког није извршио решење Државног Савета и зашто не врати у дужност незаконито смењеног председника општинске клаушничке у истом срезу.

По овом питању тражио тај телеграфски извештај од начелника среског и добио сам овакав извештај: „По решењу Државног Савета није послужено због болести потписаног. Ова болест наступила је од једном те потписати није могао дати предмет у рад другом чиновнику“.

Ја ћу данас још тражити понова извештај од начелника среског, да ми да ближе објашњење: како је та болест наступила одмах, те није могао овај предмет дати другоме у рад и наредићу, да одмах да предмет у рад другом чиновнику, те да се поступи по решењу Државног Савета.

Радосав Агатановић. — Са обећањем г. Министрови ја сам задовољан, и бићу задовољан и са савим одговором, ако г. Министар учини да закон добије задовољења.

Болест апсолутно није постојала и то је само изговор г. начелника, јер болест ако би и постојала, она не би била од два месеца и нешто јаче. Међутим, решење Државног Савета он је примио од пре два месеца па га све до сада није извршио изговарајући се само на своју болест. Ја мислим, да ће г. Министар предузети потребне мере, да се оваке болести не јављају више код његових чиновника.

Председник, Андра Николић. — На ред је одговор г. Министра на питање г. г. Михајла Стојковића и Марјановића. (Гласови: нису ту).

Онда прелазимо даље.

На реду је одговор на питање г. Агатановића.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Посланик г. Агатановић поставио ми је питање: Зашто начелник среза клучког од 1909 год. на све до сада није спровео суду г. Јевту Вељковића, народног посланика, по тужби Ђорђа Поповића за против стајање и узреду у званичној дужности.

По овом питању ја сам тражио извештај од начелника среза клучког и он ме је известио, да је по том оптужењу г. Вељковића последна власт завршила ислеђење и прекинула истрагу, али да је циротска првостепени суд поштинско то решење

среске власти и наредно јој, да по примедбана суда поступи. Иследна власт поступила је у свему по тим примедбама, и она акти спровела надлежном Министру, да их спроведе Народној Скупштини, те да Народна Скупштина донесе одлуку, да ли се посланик г. Вељковић може узимати по овој тужби на одговор или не може.

Радослав Агатановић. — Задовољан сам одговором г. Министра.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Посланик Стеван Понаковић упутио ми је питање... (Чује се: није овде).

Председник, Андра Николић. — Посланик није овде. Премазимо преко тога.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Посланик Михајло Јовановић поставио ми је питање, да ли постоји достава паква о сечи врба и топола, коју су извршили часници општине Печеневачке, на друму Ниш—Лесковац, и да ли ће се што предузети против њих по закону. По томе питању тражио сам извештај од надлежне власти, и добио сам овакав извештај: да је начелник среза Лесковацког добио довета доставу о сечи врба и топола на друму Ниш—Лесковац. По тој достави среска власт води истрагу. Потрешо је да се испитају неки сведоци из другог округа, па кад то буде, истрага ће бити окончана и с кривцима ће се поступити по закону. Што се тиче грађе од посечених дрвета, она је провађена, одузета од обривљених, и предата једном лицу на чување до коначне истраге.

Михајло Јовановић. — Задовољан сам одговором г. Министра.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Посланик г. Милан Петковић, поставио ми је питање: зашто начелник среза добричког није ништа предузео по достави Митра Пауновића, о средству часника општине балајничке. Тражио сам извештај од надлежне власти, и добио сам овакав извештај од начелника среза добричког: „Ни у прошлој, ни у овој години није постојала никаква достава о средству одборника општине балајничке, нити је то средство ма од када било познато државној власти. Саслушавши Митар Пауновић изјавио је, да је пре годину и по дана, у среској канцеларији, предао доставу неком непознатом лицу, за коју је мислио да је практикант и које сад не би могао да помни. Од тада никад није више долазило власти да пита: шта је с том доставом, нити учинио нову представку. Не зна ни да ли је прву доставу снабдео таксеном марком. Поводом овог питања, начелник срески учинио је извиђај о средству тих одборника, и ако се буде утврдило да тај средњички однос одиста постоји, начелник срески ће поступити по закону.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Милан Петковић.

Милан Петковић. — Свакако ћу бити задовољан одговором г. Министра, нарочито због тога, што је у овоме питању учинио потребне кораке да се извиђа ствар, и предузео оно што треба да се учини, односно да се види, да ли су часници у каквом средству, па ако јесу, да ли је средство тако да могу заједно функционисати у одбору.

Али од онога времена, од децембра месеца, од кад сам ја ово питање упутио г. Министру Унутрашњих Дела, и од кад је г. Министар тражио обавештење од среског начелника, било је довољно времена, да се срески начелник упозна са том ствари и требао је да да г. Министру Унутрашњих Дела одговор у том смислу, да ли су они средњички или нису. То је веома лако иследити и извидети, и до сад би та ствар могла бити решена. Ја се надам, да ће г. Министар наредити, да се то питање расправи што пре, јер ту не треба врло много посла, и не треба особито великог истраживања, а најпосле и због тога, што би се дошло до уверења, да треба поштовати закон о општинама, како је донесен.

Према томе очекујем, да ће г. Министар Унутрашњих Дела сам наредити, да се та ствар сврши.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Министар Унутрашњих Дела.

Министар Унутрашњих Дела, Марко Трифковић. — Тачно је ово, што је рекао г. посланик, да је ово питање упутио још у децембру месецу, и ја сам овај одговор добио у децембру месецу. Вероватно је, да је срески начелник већ урадио по ономе, што му закон налаже (*Милан Петковић: Није*). Онда ћу тражити понова извештај, ако мислите да није.

Посланик г. Љуб. Ђорђевић доставио ми је следеће питање: Среска скупштина среза холмошког решила је да се канцеларија холмошког пореског одељења исели у среску кућу, у одељење, у коме станује срески лекар, а из зграде Анте Радосављевића. На како решење неће срески начелник да изврши, г. посланик ме је питао, да ли ми је та ствар позната, јесам ли што год предузимао по њој, и ако нисам, хоћу ли ипшгод по томе предузети.

Ова ми ствар, збила, није била позната, док нисам био добио ово питање. Кад сам га добио, ја сам тражио извештај од среског начелника, и он ми је послао извештај, из кога се види, да је он довета задржао одлуку среске скупштине и да је ту одлуку добило и окружно начелство. Кад је та одлука дошла у Министарство Унутрашњих Дела, ја сам је поинитио, и онда је она враћена натраг провинцијалном и надлежним путем. По томе је срески начелник донео другу одлуку, коју сам ја понова поинитио, налазећи да треба поступити онако како како је среска скупштина одлучила.

Председник, Андра Николић. — Премазимо на дневни ред. Прва је тачна дневног реда *друго* читање законског предлога о употреби једног дела капитала фонда школског и занитетског. (В. сав.г. XXXV).

Молим г. извештаоца да заузме своје место.

Извештаје чути чл. 1.

Извештај, Урош Домоваћ чита чл. 1. онако како је усвојен на првом читању (В. сав.г. XXXV).

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Министар Просвете.

Мин. Просвете и Привредних Послова, Љуб. Јовановић. — Господо, допустите да сломенем једну ствар сада, коју сам заборавио да споменем приликом првог читања, а о којој је било речи у финансијској одбору, те има о томе речи и у из-

вештају финансиског одбора. Ја сам био предложио у своме предлогу да државна гарантује интерес оне суме, на коју ће се задужити Академија Наука код Управе Фондова, за изградње своје зграде.

Финансиски одбор нашао је, сасвим умесно, да то не прими, јер кад Академија Наука има на оном месту месту вароши свој плаћ, кад она има нешто својих новца и кад јој ми преко тога дајемо ових 200.000 динара, јасно је, да ће онда купија од те зграде бити довољна гаранција Управи Фондова за обезбеду позајмљене суме Академији. Али финансиски је одбор мишљења — и то је казао у свом извештају — да се може од стране државе Управи Фондова загарантовати само камата на узети новац, *докле, док зграда не буде готова*; јер ће интерес требати да се плаћа Управи Фондова и пре него што почну падати приходи који ће долазити од онда, кад зграда буде готова.

Ја бих молио да Скупштина ово прими и знању и да став прими са овом допуном. (*Чује се*: да се то унесе у текст). Није потребно уносити, јер ће с нашим пристанком влада имати овлашћење да то унесе у буџет и онда ће Скупштина ставр решити.

Председник, Андра Николић. — Стављам питање: прима ли Скупштина чл. 1., а записаће се у протокол шта је г. Министар Просвете изјавио. (Прима.)

Објављујем да је чл. 1. примљен.

Изволите чути чл. 2.

Известилац, Урош Домовић чита чл. 2. како је усвојен на првом читању (в. саст. XXXV).

Председник, Андра Николић. — Прима ли Скупштина прочитани чл. 2. (Прима.)

Објављујем да је примљен.

Изволите чути даље.

Известилац, Урош Домовић чита чл. 3. како је усвојен на првом читању (в. саст. XXXV).

Председник, Андра Николић. — Господа се јављају за реч.

Ја бих желео да знам хоће ли господа да говоре о целом члану или о појединим тачкама овога члана. (*Чује се*: о појединим тачкама). Кад господа хоће да говоре о појединим тачкама, онда ћемо раздвојити овај члан на тачке. Молим г. известиоца да прочита тачку прву.

Известилац, Урош Домовић прочита тачку прву чл. 3.

Председник, Андра Николић. — Не јавља се нико за реч.

Прима ли Скупштина тачку прву? (Прима.)

Објављујем да је примљена.

Изволите чути даље.

Известилац, Урош Домовић прочита тачку другу.

Председник, Андра Николић. — Код тачке друге не јавља се нико за реч.

Прима ли Скупштина прочитану тачку? (Прима.)

Објављујем да је примљена.

Изволите чути тачку трећу.

Известилац, Урош Домовић прочита тачку трећу.

Председник, Андра Николић. — Нико се не јавља за реч.

Прима ли Скупштина тачку трећу? (Прима.)

Објављујем да је примљена.

Изволите чути тачку четврту.

Известилац, Урош Домовић прочита четврту тачку.

Председник, Андра Николић. — Прима ли Скупштина четврту тачку? (Прима.)

Објављујем да је примљена.

Изволите чути тачку пету.

Известилац, Урош Домовић прочита тачку пету.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Узунковић.

Никола Узунковић. — Ја, господа, због саме ствари не могу да пропустим и овај „дванајести час“ и да не учиним своју дужност, да не замолим г. г. посланике да овом мом тражењу, које сам код овога члана и код оне тачке истакао приликом првог читања, не поклоне ову пажњу какву она по себи заслужује, елиминисују све друго па ако хоћете и коју маленкост која ту ствар креће. Ја бих молио Скупштину, из раније изнетих разлога, да се носе речи: „Лазаревац“, додаду речи: „и Соко Бања“. Та кратка измена која би од стране Народне Скупштине потекла, задовољила би једну оштре народну потребу, а не само потребу онога краја. Јер, господа, видели сте, да Општа Државна Болница, која постоји у Београду и која поред погрешке, која је учињена што је ту подигнута, тражи још милионе за своју допуну, предвиђа се сада и сума од 300.000 динара за специјалистичко одељење. Ја вас молим кад је реч о тој болести, да се не заборави, да је та болест у крајевима за које ја тражим ту измену, дошла са узрока који дају много више права оном народу да тражи од Народне Скупштине да ту болест лечи, но што су узроци те болести код оних који у Београду од те болести болују. Кад је овај крај због војничке инвазије био те зле среће да оболи од те болести, имам права да молим да се једна најскромнија помоћ учини и додаду речи „и Соко Бања“ да се он лечи од нешта за које је он најмање крив. ●

Ја молим Народну Скупштину и г. известиоца да прими те речи: „и Соко Бања“ и да речи: „Лазаревац“. Скромнији народ сокобањског среза потпуно заслужује да му Нар. Скупштина да помоћ да добије болницу у којој ће се народ тога краја лечити.

Известилац, Урош Домовић. — Ја примам ту измену.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Чедо Радовић.

Чедо Радовић. — И ја сам хтео код овог члана и ове тачке да вас замолим за једну малу измену.

Онде је дата помоћ срезу лезачком за подигнуће болнице у суми од 30.000 дин. Има још један срез коме је нужно да подигне болницу, то је срез јасенички округа крагујевачког. Тај срез има већ 20.000 динара новца у Управи Фондова и ове је

годine унео у буџет 5.000 динара, дакле у буџету средњом има већ сума од 25.000 динара. Не би било право, господо, кад се већ чини распоред са овим новцем, оставити тај срез без болнице. Овај срез у толико пре се не може оставити без болнице што је он много удаљен од окружног центра, јер да се из Аранђеловца дође у Крагујевац треба 12 часова, а да се дође у Београд треба човеку још више времена ако нема пована да плати железницу. Сем тога треба изаћи на ум да у Аранђеловцу постоји једна бања Luftkurort, Буковична Бања, у коју долази свет из Србије и ако се сад доси да се неко разболи он мора платити главом због тога што нема болнице. С тога је ту потребна болница не само за срез Јасенички, за грађане, Јасенице, него за цео Србију. Ви овде чините распоред са новцем и дајете извесниј бањама новац. Тај је новац приход од свих бања, да и од Буковичке бање и није право оставити Аранђеловац без болнице.

Ја сам о томе разговарао с неколико посланика и они су вољни да ту ствар помогну, у толико пре, што је та сума веома незнатна. Сума од 30.000 динара ништа неће реметити ред.

Ја молим известиоца да ово прими и молим г. Министра да од овога не прави питање.

Ја сам спремио нову редакцију тачке 5., чл. 3. и она има од прилике да гласи овако:

„Члан 3., тачка 5. — За подизање средње болнице у Градшту, Обреновцу и Лазаревцу по 75.000 дин., на помоћ срезу левачком за подизање болнице 30.000 динара, и на помоћ срезу Јасеничком, округу крагујевачком за подизање болнице у Аранђеловцу 30.000 дин. — Свота 285.000 динара.

Како је ова сума, понављам, веома незнатна и како је Аранђеловцу ова болница нужна, ја бих молио известиоца и Скупштину да ово прими. Ја не сматрам ово као једну форму и молим Председника да известица каже, прија ли оно.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. известица.

Известица, Урош Ломовић. — Под претпоставком да г. Министар нема ништа против овога, ја примам ову измену, због тога што сам уверен да је срез Јасенички већ прикупио суму за подизање болнице и да му треба дати ову малу помоћ и из ових истих разлога што је изнео г. Узновић да треба дати и Соко-Бањи.

Михајло Микић. — После категоричке изјаве г. Министра Унутрашњих Дела, коју је по овом питању учинио кад је било врло читање, ја не бих имао куражи да се јављам за реч о овом члану, али, покренут речима предговорника, не могу да не тражим реч и да не истакнем једну живу потребу жуњског среза, где се тако исто та несрећна болест сифилиса развила не кривцом оног живља, него у истим приликама у којима се та тешка болест унела и у Соко Бању и њену околину. Тамо је, исто тако, за време ратона било војске, која је оставила оне несрећне последице од тешке болести сифилиса.

Мој друг, посланик, се на првом читању овог пројекта јавио за реч и ову потребу изнео и ја

сад, после г. Узновића, који је изнео неодолну потребу свога краја за болницом, молим Народну Скупштину да и овај крај не остави.

Добро је напоменуо г. Узновић да се Београду дало толико новца за болницу за сифилис а сифилис у Београду дошао је од беса, а у оне крајеве је дошао не кривцом оног живља, већ због тога што је тамо држана војска за време ратова.

Народ треба лечити и о његовом здрављу треба водити бригу не само у Београду, него и у оних крајевима, који иду кривцом својом него целе земље дошли до те несрећне болести.

Ја молим г. Министра, ако остане при својој категоричкој изјави, коју је дао при првом читању, нека да обећање да ће у скорој будућности обратити пажњу на коренито лечење ове болести.

Ја предлажем да се, ако г. Министар пристане, да да помоћ Соко Бањи, да после речи Рековац, Соко Бања, Аранђеловац дође и реч Александровац, у жуњском срезу.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Илија Илић.

Илија Илић. — Ја устајем да дигнем глас против сепаратистичких тељва да се задовоље локалне потребе (*Мих. Микић*: Ми одбијамо то од себе).

Ја сам о оволе питању говорио и на првом читању и кажао сам, како је овај фонд, који је требао да се потроши на подизање грађевина од општега интереса, троше на локалне грађевине ситуијег значаја. Није се дозволило влади да употреби школски фонд на подизање културних установа које треба да красе цело Српство, на које је тај фонд и намењен био, него се полако одступало од тога и фонд трошен да се задовоље поједини крајевни које треба да дођу на последње место. Ја усађам предлог господина Министра Унутрашњих Дела, да се потроши на подизање опште болнице колико је предвиђено и за подизање болница за сифилистичне у Београду, због тога, што нико не може помислити да се не подиже општа болница и болница за сифилистичне онде где је највећи саобраћај, јер се и тражи да се болнице подижу онде где има материјалних и умних снага. Бечка клиника напредница је зато што је ту стицај путника са запада — истока који ту налазе помоћ. Тако исто и овде предвиђено је да у Београду буде та болница. А да ли треба да буде Београд престоница, то је друго питање, само кад је по данашњем стању тако, онда разуме се мора то бити у овоме месту, центруму, где је највећи саобраћај.

Сад је дошло даље, да се после опште болнице подижу обласне болнице и господин је Министар добро учинио, што је помагао места где имају те болнице, да се подигну као што је на пример Паш где је обласна болница подигнута, Чачак и г. д. Затим је дошло даље да се подигну окружне болнице и дата је толика сума колика је потребна, да се подигну правне болнице, да се снабду са потребама и лекарима, јер и лекари треба да су ту.

Сад се тражи да се у појединим местима без рачуна и плана даје новац на подизање средњих болница, а међутим немало радних снага за то. Ма

немамо лекара да надзиравају ни у окружним болницама. Окружне болнице нису болнице за лечење, него да се ту људи разболе, као што је наша болница у толиком округу у Прокупљу. Лекари гледају своју зараду, приватне послове, и неће да долазе у болнице да прегледају болеснике. Дакле да се подигне онолико средних болница колико се тражи. Министар Финансија не може дати, а Министар Унутрашњих Дела нема довољно снага лекарских да болнице надзиравају. Кад свега тога нема и кад је Министар Унутр. Дела начинио план о грађевини болница и кад смо ми на првом читању тај план примили онда мислим да ни Министар Унутрашњих Дела неће изменити своје мишљење које је на првом читању изнео да не може усвојити ове сепаратистичке тешке да задовољи локалне интересе на штету општих интереса.

То сам хтео да кажем, да уставем против ових локалних тежњи.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Мих. Унутр. Дела.

Министар Унутр. Дела, Марко Трифковић. — Ја немам разлоге који су овде у Народној Скупштини изнели г. Узуновић, г. Радовић и г. Милић. Доста интереси народ. здравља захтевају да сваки срез добије болницу. Подизање средних болница то је права народна потреба, али мени је жао што ја нисам у стању да то њихово тражење сад задовољим. Ја се бојим да ако би смо у овај пројект унели и ово њихово тражење, да би иза ових њихових тражења дошла и друга тражења, да би смо били прижорани да унесемо у пројект да сви срезови, добију средње болнице. Ако би смо тако урадили, онда верујте, овај добар посао који сад радимо био би знатно ометен.

Јер ви сви знате да ми немамо толики персонал, колики је потребан да изради све ове планове који су потребни, и друго, ми сви знате, да ми немамо ни данас довољан број лекара, да у сваки срез поставимо по једног лекара, а како ли да поред средњег лекара постављамо још болничке.

Ако Народна Скупштина пристане, да прими овај законски предлог онако како је он прихваћен на првом читању, онда ће она, као што рекох, уредити један добар посао. А ја ћу међутим добити времена, да по спременима изменама у санитарском закону створим могућност да се добије много већи број лекара него што се сада има; кад се један део посла предајем овим законим сврши, лекари спреми наставак овога законског предлога, па да и ова средња места, која по овом предлогу не добијају болнице, добију болнице.

Ја хоћем Скупштини да се са овом мојом изјавом задовољи.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Мих. Милић, ради личног објашњења.

Мих. Милић. — Г. Илић у својем говору односно овога закона, напоменуо је, да ми који тражимо ове измене чинимо то из неког сепаратизма. Да ми нисмо видели, да су у самоме закону поменути неки срезови, који може бити немају никакве разлоге, какве ми имамо за она два среза, нарочито за онај срез који је поменуо г. Узуновић, ми се заиста никада не би одавали некаквом сепаратизму.

Али кад је г. Илић, гајећи баш прави сепаратизам поставио једну средњу болницу у Куршумлији, и кад једно Прокупље, чији је округ завио од среза расинског, може са болницом да се срани са Брушепцем, — ја онда не знам ко је већи сепаратиста.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Д-р Или. Коловић.

Др. Илија Коловић. — Ми се морамо старати, да Општу Државну Болницу поставимо на један високи степен, јер видимо да ће она бити база и клиника нашем будућем медицинском факултету. Тако исто морамо се бринути за све болнице првога реда да имају ододења разноврсна и да лечење буде колико је могуће савршенције. Али не смемо заборавити ни то, да има удаљених крајева од тих болница, и да о њима морамо мислити и водити рачуна. Потребно је поред ових болница првога реда, имати и болнице другог реда, болнице за хитне случајеве. Случај, који је изнео г. Радовић са сним је на своме месту, и заслужује пажњу, јер крајња тачка, тога среза удалена је од болнице више од 75 км. Да тако треба дати болницу један је доказ и то, што су се сами људи и грађани тога среза већ у томе споразумели, јер имају један свој фонд од преко 25,000 динара. Кад ти људи помислијау да створе болницу, значи да осећају ту јаку потребу, а ја знам врло добро, да је тим крајевима веома потребно лечење. Њима је далеко болница крагујевачка, и помислите, како је једном човеку, кад из ових удаљених крајева мете по неколико заражене деце у кола и води у болницу, која је далеко 60 км. Ја мислим, да је то једно зло, које нас кошта много више него кад би овде сад одобрили ову суму за ту болницу.

Немојмо никако гледати сепаратизам у овој ствари. Г. Министар каже да ће и други тражити да се и у њиховим крајевима подигну болнице, али то тражење болница није зло, већ је једно добро. Ја мислим да баш г. Министар треба да пристане да се за болницу јасеничку у округу крагујевачком одобри сува од 30,000 дина.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Анта Радосављевић.

Анта Радосављевић. — У овом питању и ја мислим да кажем неколико речи. На првом читању сложили смо се са г. Министром у томе, да се болнице подигну у појединим областима, међутим, сад се предлаже, да се оне умноже и да се подигну и у појединим срезовима.

Е, господо, кад се та питања нашоно покрећу, ја не могу ћутати и морам да кажем, да је потреба за болницом у моме крају толика, да је збиља прече подићи болницу у коме срезу него у свима овим срезовима које ви наводите. Мој срез је далеко од Пожаревца 14 сати. Наши болесници из тих крајева, иду по три дана на возовским колима до Пожаревца; а врло често је било случајева, да болница не може да прими болесника и онда се они враћају натраг. Ја не знам какав већи разлог може бити у другим срезовима за подизање болница него што је у моме. Тамо је збиља велика потреба за тим. Ја ћу стати на следите г. Министра Унутрашњих Дела и признати, да умножавање

болница повлачи за собом и повећање броja лекара. Kad je то тако, онда ми не можемо умножавати болнице, а да у исто време не повећамо број лекара.

Ja сам у почетку био задовољан са предлогом, да се подигну само обласне болнице, а по потреби, да се подигну и у срезовима, али, кад се сад захтева, да се и у другим срезовима подигну болнице, онда ја морам да тражим и за свој.

Врло је интересантан предлог г. Ђорђевића, којим се иде на то, да се лекару срезa хомољског одузме и квартирина. По закону можда г. Ђорђевић има право, али ја ћу изнети један разлог, који говори против тога.

Срез хомољски, као најбољи у округу пожаревачком, до сада је имао лекара услед великих жртава, које је подносио. Он није тражио никакви помоћ ни од округа, ни од државе. Од пре 30 година до данас срез хомољски давао је сваке године ереском лекару 2000 динара додатка и 500 динара за квартирину, то је свега 2500 дин. помоћи. Он је то радио само зато, да има лекара у својој средини, те да болесници не иду чак у Пожаревац и у Петровац. Иако је предлог, да му се одузме та помоћ и њему је одузета и сад лекар мора да живи само са својом платом. Наш крај је врло удаљен од Пожареваца и готово ниједан лекар неће ни доћи у срез хомољски. Квартирина му је била остављена, а сад хоће и она да му се одузме — и на тај начин лекар ће бити приморан да остави овај срез и иде у Петровац или чак у Пожаревац. Тиме ће се учинити велика незгода болесницима, а њему ће се ипак морати плаћати километража. Ја не разумем разлог г. Ђорђевића.

Ако хоћемо, да се болнице подигну по приватном предлогу г. Министра, ја пристајем, али овако, ако се хоће да подигну и по осталим срезовима, онда ја тражим са оправданим разлозима болницу и за свој срез.

Љуб. Ђорђевић. — Молим за реч ради личног обавештења.

Председник, Андра Николић. — Ви не можете говорити. Ви би могли одбрану да учините а обавештење и исправку говора не можете пре него што говорите у овој дебати.

Љуба Ђорђевић. — Г. посланик је искрено мој одговор.

Председник, Андра Николић. — Ви имате целу реч и онда говорите о томе.

Има реч г. Максим Сретеновић.

Максим Сретеновић. — Господо, мени се овај пројекат ни у колико није допадао и он је по мом скромном мишљењу, на неправилној основи. Њиме се, господо, дели санитарски фонд једнога округа, давати на друге округе и на друге циљеве. Округ руднички од његовог санитарског фонда од 600—700 хиљада динара добио је свега 200 хиљада динара, а остало подељено је на остале крајеве, који на то нису имали никаква права. Ја сам то хтео да кажем и на првом читању, али у намери да се што пре дође бар до чега, да се што пре прође с овим пројектом, макар каква да је, и бојећи се, да мој говор не развије већу ди-

скусију, ја сам од тога одустао. Ја сам то урадио и због тога, јер сам се бојао овога што напомену г. Министар, ако се не прими овако како је, да ће да тргне овај пројекат и да се свет и даље гуши по овим гробницама, а не болницама. Што се тиче Араџеловца, Петровца, Соко-Бање и осталих места; и у тим су местима исто тако прешне и потребне болнице да зближа на први поглед изгледа да и тим местима треба учинити те да се добију болнице, али, господо, не треба то учинити из онога новца, из новца једног округа који је давао и за своје потребе и своје болнице, болница араџеловачка прва је поменута овде у дебати и ако Араџеловац има у своје округу болницу. Ја нисам противан да се и њему да болница, али Араџеловац стоји на железничкој линији и сви тежи болесници могу ићи и другом у Београд у Ваљово у Лазаревац, на и у Крагујевац. Као што рече г. Министар, ми треба да учинимо за сад ово: да се што пре да болница оном округу који преко 50 година плаћа санитарски прирез, а нема болнице и има, место болнице, чакрање гди се заразује свет другима већим болестима лечећи се од мањих, да задовољимо тај свет који је давао своје паре. Већ година година ми смо тражили болницу за округ руднички и од тога времена до данас није ништа учињено.

Молим вас останите при разлогу г. Министра и на ономе што смо на првом читању чули и из овог пројекта видели и ово овако примимо, примимо овај пројекат овакав како је предложен, те бар штогод народу да помогнемо и то из онога новца, кога је народ дао, са којим држава није како треба управљала, већ га трошила за оно што није смела да ради (Вичу: тако је).

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Радослав Агатоновић.

Радослав Агатоновић. — Г. Илија Илић мало пре говорио је да је он начелно противан оваквој деоби, распарчавању, сепаратизму појединих посланика у питању захтева о ереским болницама. Због тога, по његовом појму, треба да сконцентришемо све болести и болнице једног места на онда ту све болеснике довести и ту их све лечити. Ако би се ова његова теорија примила, онда би, господо, зближа изгледало да би све болнице требало правити само у Београду, као што и санитарска политика на то иде. Међутим, г. Илић говорећи о томе, да треба чак и једна ситнистична болница да буде у Београду а не у крајевима где тога највише има, он је казао „ово и Ниш је добио и више има него што му треба, на ипак и он нешто тражи“. Господо, Ниш је добио једну обласну болницу не из фонда негo потпором државном. Та обласна болница није довољна за овај циљ коме је она намењена. Г. Илић треба да зна, да она није намењена само Нишу и нишком округу него чак и Српству, целога нашега југоистока. Нишка је болница постала данас веома мала, она је неспособна и недовољна да задовољи све потребе и своје најближе околине, а још мање даље околине, којој је она намењена.

Она има данас половину болесника из заграничнога Српства, а остала половина испуњена је болесницима из нишке околине, према томе, Ниш нема више него што му треба, а ако Ниш буде

зат
оно
Ал
бол
коз
за
оде
тре
бол
биј
јест
мес
чип
ере
се
ере
диг
тај
се
пот
вих
ере
здр
нег
нег
сво
род
те

ене
при
и
поп
али
нег
да
лас
ере
ере
мав
бол
лок
тих
под
нав
све
бије
и
се
што
вог
там
је
неп
ону
Па
нам
ми
вањ
Ј
јане
разл
већа
поре
ства

затражио, затражиће не за себе него да послужу оној намени која цео Србије треба да послужу. Али, господо, кад је реч о сконцентрисању тих болница већином у Београду, онда се чудим да може бити интелигентних људи, који могу говорити за ту идеју, да се подижу у центру саобраћаја и оне болнице, које по свима санитарским законима треба подизати по оним местима где се дотичне болести највише јављају. Најбољи начин за сузбијање тих опасних болести, као што је сифилис, јесте тај, да се болесници изолују у најближим местима где се те болести налазе. А најлакши начин за подизање тих болница јесу оне болнице у средним где се болести налазе. Ја се сећам кад се та болест појавила у пограничним крајевима, у срезу ковањичком и на југу Србије, онда је подигнута привремена болница у селу Вихову и на тај начин се сузбила ова болест. Не тражио да се болнице подижу у Београду. Нигде није данас потребније локализовање него што је то у крајевима који су већ споменути а нарочито сокобањски срез. Ако Народна Скупштина хоће да докогне здрављу народном, — а нема опасније болести него те, која разарава не само једну индивидуу, него и сваког другог, који са њима дође у додир, оно, господо, најбољег начина, да се помогне народу баш у оним крајевима, који највише пате од те најразорније болести — сифилиса.

Има болести, које се лако сузбијају једним енергичним потезом, једнога или два лекара са привременим болницама, јер има болести заразних и које саме собом престају дејствовати неко време пошто су извесно време трајале, па их нестане, али ова болест не само што не престаје сама собом, него се још све више и више шири. Ако ко мисли да ће Београдска Болница моћи да сузбије сифилис из Србије, ту најопаснију заразну болест, и у срезу сокобањском и у срезу бољевачком и у срезу тимочком и у срезу заглавском, као и у другим њалим срезовима, тај се љуто vara. На против болест се тако мора локализовати, а она се може локализовати само на тај начин, ако се у средини тих болесника, у њиховој непосредној близини, подигне болница. У наметном свету подижу се и кавиљонске болнице чак и привремено и трају свега десет до петнајест година, док се не сузбије зараза у дотичном месту па се онда дигну и носе на друго место, а ми смо противни да се подигне болница у једном месту, које не само што има тај недуг који није последица његовог рада и његовог живота, већ невоља, коју је тамошњи народ морао да издржи само зато, што је на граници, само зато што је био први на удару непријатељу и што је први морао да прими у себе ову масу војске која носи друге из и ту болест. Па кад међу нама има људи који могу да кажу, да пак не треба дати то, онда како можемо изгледати ми сами овде, и како изгледа тај наш рад на чувању и унапређењу народног здравља.

Ја сам и прошлога пута споменуо да ово одбијање од стране г. Министра нема свога оправданог разлога. Јер ниш се повећала особље, ниш се повећавају кредити у буџету. Па ако г. Министар и поред свега тога и даље остане при том да ову ствар одлаже, онда ћу ја за такав његов поступак

наћи разлога само у томе: да су се тако Министар и чланови финансијског одбора погодили, па ко је био вреднији у финансијском одбору и који је био од јачег утицаја, он је могао извући што за свој срез, а који нису били вреднији и који нису од јачег утицаја у одбору, они нису могли добити ништа.

Ја сам ономад после првога читања чуо од г. посланика из групе старих радикала, да је оно утврђено овако и да они не смеју да се јављају више с каквим предлогом, који би ту погодбу ма у чему изменио. Ја противу тога најоједноставније протестујем. Клуб не може знати потребе целога народа. О томе може да зна Народна Скупштина, а не неколико чланова клуба, који су само зато могли добити задовољења што су агилитији и што имају већег утицаја у својој странци. Ја протестујем противу такога начина рада и таквога задовољавања народних потреба и, као народни посланик, који познаје народне потребе свога округа, захтевам и тражим, да се *ирегистровано прими предлог који је изг: да се и за Соко-Бану и Старо Заглавље нишкога среза одреди један кредит за подизање болнице*. За Соко-Бану зато што ово није само једна варошица него и једна Бања. А ви врло добро знате од каквих последица може бити то, кад у једној бањи нема болнице у којој би свет могао да се лечи. Ми смо претрпели један велики државни књижевни удар што у Соко-Бањи у времену кад се тамо бавио наш неумрли Стеван Сремак, није било болнице ниш је било лекова, којима би се он могао одмах лечити од болести коју је тамо и добио. Да је тамо било болнице он, може бити, ту болест не би ни добио али кад ју је већ добио, он би се од ње могао бар излечити.

Ја сам стављам на срце будућност онога краја и будућност онога народа, који се од толико времена бори са овом болешћу и у томе не показује никаквог успеха само зато, што они који су позвани да се брину о народним потребама неће његове потребе никако да разуме. Нигде није потребније подизати болнице него тамо где владају заразне болести, које с једнога места прелазе на друго, какав је случај баш у овоме крају.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Илија Илић ради личног обавештења.

Илија Илић. — Није мој говор био у томе смислу, да се све болнице сконцентришу у Београду, него кад је већ општа државна болница подигнута и мора због саобраћаја ту да буде, онда разуме се мора и једно одељење за сифилис ту да буде. Нисам противан Обласној Болници у Нишу и ја се радујем да она буде тамо, јер она привлачи болеснике из 4 округа и из Турске. Тако исто нисам противан да се подигне болница и у Књажевцу, као средњинном месту оне околине у којој влада сифилис, јер по речима г. Агаџиовића сифилис има у околини Соко-Бање и срезу заглавском. Али никак нико не тражи болницу за Књажевац него за Сврљиг, а у Сврљиг нико и не долази и ако тамо болница постоји.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Дуба Ђорђевић.

Љуба Ђорђевић. — Ја сам тражио реч ради личне одбране. Плашањ говором г. Анте Радосављевића хоћу да кажем неколико речи. Овако исто као што сам приликом дебате о закону о судијама уписао Народну Скупштину да су судови у свакој држави најважнија установа, исто тако у овој дебати поводом говора г. Анте Радосављевића хоћу да упознам Народну Скупштину, да у свакој држави и народу на други ступањ долази по важности одма после суда — санитар и према томе да никаква жртва државна и народна није скупа ни велика, која се даје судијама и лекарима. И кад тако мишљење имах, ја ово питање које је поменуо г. Радосављевић и које сам ја био упutio г. Министру Унутрашњих дела, на које је јутрос одговорио, не бих могао упутити ни са каквих других разлога до једино са разлога, које сам поменуо у питању. Ја сам то питање учинио да бих чуо мишљење г. Министра Унутрашњих Дела, је ли вољан да он своју ноћ и своје право употреби те да се изврши одлука средње скупштине. Ја то питање никако нисам поднео ради тога да се укине квартирина средњом лекару, за кога знам да је неопходно потребан у срезу хомолском у коме је болест јако раширена. Одбијајући то тврђење, кад сам већ устало, хоћу да кажем још само то, да знам што се овом приликом у овај пројект није унела извесна сума за болницу среза хомолског.

Председник, Андра Николић. — Бо је за то да се тачка 5. члана 3. прими онако како је предложена, тај нека седи, а ко је противан нека устане. (Већина седи).

Објављујем да је тачка 5. члана 3. примљена. Изволите чути даље.

Известилац, Урош Домовић чита члан 4. како је усвојен на првом читању. (Види саст. XXXV).

Председник, Андра Николић. — Приза ли Скупштина прочитати члан? (Приза).

Објављујем да је примљен.

Изволите чути даље.

Известилац, Урош Домовић чита 5. члан како је усвојен на првом читању.

Председник, Андра Николић. — Има реч г. Јеротије Лукић.

Јеротије Лукић. — Ја ћу да кажем неколико речи поводом чл. 5., који говори о помоћи на уређење бања: врњачке и осталих. Ја нећу да се каже: да ја нешто тражим за локалне потребе речимо за потребе кога краја. Народна Скупштина увериће се заиста да ово што ја тражим, тражим у интересу целе Србије и целог српског народа.

У округу подринском постоји бања Ковиљача, коју је узео округ подрински на своје старане и бригу да је унапреди и доведе у ред бања, какве оне треба да су. Бања Ковиљача лежи на обали саме Дрине и округ подрински се задужио за подизање те бање 2,000,000 динара, који је новац сам утрошен. Да би се та бања потпуно уредила, треба подићи још ове установе. Треба подићи блавно купатило, треба подићи једно хладно купатило на Дрини, треба подићи станове за сиротињу и треба довести водовод у бању.

Пошто чл. 6. предлаже да се сви издатци, предлажења претходним чланом, имају сматрати као по-

зајмице из санитарског фонда тако, да ће, и ако би која од ових бања у року од 10 година била дата у концесију, имати дотични концесионар вратити санитарском фонду суму, које су на бање, по овом закону, утрошене, — то ми дозволите да кажем неколико речи. Округ подрински би имао да врати ону суму, коју би му држава из санитарског фонда дала, да би округ подрински могао довршити све радове у бањи Ковиљачи и да би бању потпуно уредити могао како треба. Ја молим Народну Скупштину, да прими мој предлог. Да се код чл. 5. предлога закона о употреби једног дела капитала фонда школског и санитарског дода: и ковиљачке.

И на крају истог члана, да се дода под Г) нов став, који да гласи:

Г) У бањи ковиљачкој:

1. За подизање хладног купатила на реци Дрини — 12,000 динара.

2. За подизање станова за сиротињу — 48,000 динара.

3. За подизање блавног купатила — 100,000 динара, и

4. За довођење здраве и чисте воде у бању — водовод — 40,000 динара.

Укупна сума за подизање бање Ковиљаче износи 200,000 динара.

Округ подрински је уложио до сад у санитарски фонд преко 2,000,000 динара и мислим, да је народ округа подринског заслужио, да му се из овог његовог фонда да позајмица, а не поклон, те да доврши оно што је заочео, да Бању Ковиљачу уреди тако, да служи на узел и Србији и целом Српству.

Молим Народну Скупштину, да прими овај предлог, да се округу подринском да 200,000 динара као позајмица за довршавање и уређивање Бање Ковиљаче.

Молим 10 посланика да ме потпомогну. (Помажу га).

Председник, Андра Николић. — Има 10 посланика, Г. посланике, молим вас, дајте ми свој предлог.

Нема више пријављених говорника и сад ћемо приступити решењу.

Код чл. 5. г. посланик Јеротије Лукић има нарочити предлог. Предлог гласи овако: „да се бањи Ковиљачкој да:

1.) за подизање хладног купатила на реци Дрини 12,000 динара;

2.) за подизање станова за сиротињу 48,000 динара;

3.) за подизање блавног купатила 100,000 динара;

4.) за довођење здраве и чисте воде у бању — водовод, 40,000 дин. Укупна сума за потребе Бање — Ковиљаче износи 200,000 динара“.

Према закону о пословном реду ми ћемо најпре узети у решење измену г. Јеротија Лукића.

Господа, која подржавају измену г. Јеротија Лукића нека изволе устати, а господа, која су против измене, нека изволе седети. (Већина седи).

Већина је седела и према томе измена г. Лукића није примљена.

Стављам на гласање чл. 5.

Прима ли Скупштина чл. 5.? (Приза).

Објављујем да је примљен.

Изволите чути чл. 6.

Новствилаци, Урош Ломовић прочита члан 6. како је усвојен на првом читању. (Види саст. 35).

Председник, Андра Николић. — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Објављујем да је примљен.

Изволите чути члан 37.

Новствилаци, Урош Ломовић прочита члан 7. како је усвојен на првом читању. (Види саст. 35).

Председник, Андра Николић. — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Објављујем да је примљен.

Изволите чути члан 8. и последњи.

Новствилаци, Урош Ломовић прочита члан 8. како је усвојен на првом читању. (Види саст. 35).

Председник, Андра Николић. — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Објављујем да је примљен.

Преступићемо решењу о коначном усвајању законског предлога.

Господа, која коначно усвајају законски предлог, изволите одговорити за, у противном случају изволите одговорити *против*.

Молим г. секретара да прозива г. посланике, а господо посланике молим да се одазивају.

Настаје гласање

Секретар, Андра Цветковић прозива посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали за:

Алекса Жујовић, Алекса Трајковић, Андра Николић, Андра Ј. Цветковић, Анта Радосављевић, Антоније Мутаповић, Богдан Ј. Јанковић, Војислав Ц. Јеличић, Будимир Т. Самуровић, Васа М. Гапровић, Веља Вукчевић, Војин Ђурковић, Доброслав Петровић, Драгић П. Самуровић, Др. Драгољуб Араџељовић, Драгољуб Војиновић, Др. Драгољуб М. Павловић, Ђока С. Стојковић, Ђорђе Благојевић, Ђорђе Рајчић, Живојин Первић, Живојин Рафаловић, Живојин Хаџић, Илија Илић, Др. Илија Беловић, Илија П. Михаиловић, Јаков П. Чорбић, Јован П. Јовановић, Јован С. Стојковић, Јован Ђ. Тапић, Јосиф Војиновић, Јоца П. Јовановић, Јоца М. Селић, Коста Борисављевић, Коста Стојановић, Др. Лаза Пачу, Љубомир Ђерасићковић, Љубомир Ђорђевић, Љубомир Јовановић, Љубомир Марковић, Максим А. Сретеновић, Марко Н. Тријековић, Мелентије Божовић, Мика Давидовић, Прота Милаш Ђурић, Милан Петковић, Миле Петровић, Милија Богојевић, Миленко Петровић, Милош Рајић, Милош Трикуновић, Милош Ф. Ђосић, Милун Малџанши, Милутин Драговић, Михаило Јовановић, Михаило Милић, Михаило Срећковић, Настас Н. Петровић, Николије С. Милетић, Никола Живковић, Никола Казимировић, Никола П. Панић, Никола Т. Узуровић, Пауи Ђорђевић, Петар М. Двдић, Петар Милић, Радисав М. Митровић, Радомир Т. Филиповић, Радослав Агатоновић, Рама Нишић, Сава Радосављевић, Светозар К. Поповић, Светозар Михаиловић, Сретен В. Којић, Др. Станојко Вукчевић, Ставча Видековић, Стеван А. Јанковић, Стеван Новковић, Стојан Новаковић, Тодор Стојановић, Урош Бркић, Урош Ломовић, Чеча А. Радовић.

Свега 83.

Гласали против:

Алекса Ратарац, Аритон Марковић, Благоје Антић, Благоје М. Илић, Борисаје Поповић, Гаја Милорадовић, Драгутин Д. Пеђаћ, Јован М. Васић, Коста Станковић, Милија Батинић, Милеасв Ж. Чолаћ, Милун Лукић, Михаило Р. Радивојевић, Михаило Стојаковић, Михаило М. Чолаћ, Никола Васић, Никола Цавић, Павле Ружић, Светозар Стојановић, Сима Д. Катић.

Свега 20.

Нису били на гласању:

Андра Ђорђевић, Атанасије Продановић, Вита Радовановић, Владимир Радић, Д-р Војислав Ст. Вељковић, Д-р Војислав Д. Маринковић, Димитрије Илишиновић, Драгољуб Јоксичовић, Драгомир Радловић, Драгутин Т. Васић, Драгутин Рашић, Ђока Марковић, Живко Р. Миливојевић, Јивко Иковић, Јаша М. Продановић, Јевта Вељковић, Јеротије Лукић, Јован М. Жујовић, Јован С. Јовановић, Јован Ж. Јотић, Јосиф Ст. Јабушевић, Коста Ризнић, Коста Л. Тимотијевић, Љубомир Стојановић, Маринко Стапојевић, Милан Марјановић, Милан М. Марковић, Милован Лазаревић, Милован Т. Неђић, Милорад Дражковић, Милорад Павловић, Милосав Ђ. Радојковић, Милош Милојевић, Милош Савчић, Милутин Стапојевић, Мита Исакковић, Михаило Ђорђевић, Михаило Косовљанин, Михаило Пејић, Михаило А. Поповић, Михаило Раичковић, Михаило Шкорић, Павле Д. Маринковић, Пејча Цветковић, Петар Васић, Петар Станковић, Сава Богојевић, Светозар Богдановић, Сима Златичанин, Сима К. Радовановић, Сотир Балезовић, Сотир К. Илић, Станко Петровић, Стојан М. Прохић, Стојан Д. Рибарац, Трина Балезовић.

Свега 58

(После гласања)

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Изволите чути, господо, резултат гласања. Гласало је свега 103 посланика, од којих су гласали за 83, а *против* 20. Према томе објављујем, да је овај законски предлог коначно усвојен.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: продужање одговора г. Министра Привреде на интерпелацију г. Милана Петковића о сатирању шума у округу тољичком. (Види саст. XIV и XXXVIII).

Има реч г. Радосав Агатоновић.

Радосав Агатоновић. — Господо, ја не бих имао разлога, да се јављам за реч о овој интерпелацији, јер је и с једне и с друге стране падало јуче доста оправданих речи, које рекурзивно и једну и другу страну, и старије и млађе радикале, у деоби и плачкању државних шума, али сам се јавио за реч да сузбијем једну ситуацију која је пала од стране једнога посланика против једнога не само исправног чиновника него и мога пријатеља и доброг човека. Има једна латинска изрека која каже: „*personalia odiosa sunt*,” и збила ништа није непријатније него ли у једном форуму говорити о личним стварима особито о личним стварима лица, која нису у стању онога момента да одговоре, и која не би била у стању да траже себи законског задовољења.

Међутим г. Марјановић је прекршило оно правило, којим треба да се руководе интелигентни

људи у својим односима у Народној Скупштини, и казао је о начелнику пољопривредног одељења Министарства Народне Привреде г. Душану Спасићу једну инсинуацију, која, ако не би била одбијена, могла би преставити г. Спасића у веома рђавој светлости, а поред њега и његове пријатеље и оне који су га повели на тај положај. Ја о г. Спасићу поћу говорити као о чиновнику, о том је дужан говорити његов Министар који га је вратио на положај начелника који га контролише тамо, да каже какав му је чиновник! Али хоћу да кажем о г. Спасићу неколико речи као о човеку, јер она инсинуација која је јуче бачена на г. Спасића, односи се на његов карактер и као човека и као чиновника. Што се тиче чиновника за њега г. Министар одговара.

Г. Марјановић је казао како је г. Спасић доведен на тај положај да би одужио свој дуг од 17.000 динара, који дугује Земљској Банци. Г. Марјановић је без сунње тиме хтео да документује да један чиновник на таквом положају, да би се одужио, претпостављајући да се ипакма закар он био начелник једног одељења, не може човек одужити тако брзо, он без сунње хоће да му принуди намеру да тај човек треба да се користи положајем да би могао да исплати тај свој дуг.

Господо, никакво се друго значење не може дати тој интервјуацији него ли овај. Може бити да има чиновника у земљи и г. Марјановић треба да их познате, јер се и у његовом друштву може бити у близини, налазе и било је таквих чиновника који су се збиља користили положајем било за себе, било за своје најближе. Али колико ја познајем г. Спасића, нити по свом вањштву, нити по традицији своје породице, нити је до сада као дугогодишњи чиновник у својој струци давао ма каквог повода за комо у земљи да на његов карактер као човека и чиновника може посумњати.

Г. Спасић је могао пасти у дуг, као што бива случајева, да и велики милијонари, радећи велике индустријске послове, на један пут наду у велике дугове, на се ипак радом подиgnu. И ако је г. Спасић, као један од најбогатих људи код нас, због светских неприлика дошао у положај да изгуби велики део свога капитала, ипак није дошао у положај да мора да се користи данашњим начелничким положајем да своје дугове исплаћује. Стога је, господо, веома неправедно набацивати једноме човеку такву једну намеру, као што је хтео г. Марјановић да набаци г. Спасићу, јер њега дугогодишња служба, као чиновника у земљи, довољно карактерише као потпуно исправног и савесног човека.

Али, господо, г. Марјановић је г. Спасића нарочито гулео у једну интервјуацију, у коју апсолутно непа смисла г. Спасић да улази, и он је то нарочито учинио с ога, што је данашњи г. Министар са начелничког положаја уклоњено његовог начелнога пријатеља.

Господо, ја сам мало пре казао: *Personalia odiosa sunt*. И збиља и ја бих пао у ону исту грешку, у који је пао и г. Марјановић, кад бих овде говорио о бившем начелнику; али је г. Марјановић споменуо један „систем“, и казао: како је код старијих радикала систем да распарчају

шуме, делећи их својим пријатељима, а да на тај начин кулиде добију. Али, кад је реч о систему који постоји код старијих радикала — а ја га не негирам — онда тај исти систем постоји и код млађих радикала. То није никакво чудо, јер су млађи радикали деца старијих радикала и сини се уледа на оца. И ако је истинит онај културни Закон: да све што је млађе у култури да је и напредније, онда су млађи радикали усавршили и унапредили тај систем.

Кад је реч о месту, на које је данашњи Министар довео г. Спасића, онда би г. Марјановић требао да се опомене и тога, да је у томе Министарству за време самосталне управе, постојао један особити систем, који је био озго покривен маском „школованих људи“ или систем кога је озго потенцирао извештај одбор, који је био склопљен ван Министарства и који је министру намећало чиновнике за његов ресор све саме самосталце, на му препоручио за начелнички положај и човека, чије је место сада заузео г. Спасић.

Народна Скупштина не зна, да се година дана стварала и наслеђивала кривица једнога чиновника пољопривредне струке, да би му се нашао каква било кривица, те да би могао бити уклоњен, или пензионисан, са положаја на који је требало довести једнога самосталца. И кад се после неколико месеци стварања кривица у раду тога чиновника, који је био потпуно исправан, није могло наћи ни трунке несправности, онда се отворено прибегло претњи и речено му је: или ћеш пристати с њм да идеш са онога положаја на мањи положај и мању плату, или ћемо предложити да се пензионисеш. И овај се исправан чиновник морао поклонити томе систему, да у министарство дођу људи у којима је Министар, као у самосталцима, имао поверења. И ви сте могли да видите, да је бивши начелник пољопривредног одељења за 10 месеца од плата 3600 дошао на плату од 5000 динара. Можда ће неко рећи, да је ту награђена нека велика стручна спрема. Ја претпостављам да је и бивши начелник имао спреме, али кад се каже: да данашњи начелник тога одељења не одговара томе положају, онда нека ми се допусти — јер ово није лична ствар — да и ја кажем: да се у погледу школовања не могу та два човека ни упоредити, јер док је данашњи начелник г. Спасић свршио стручну школу са одличним успехом, док је бивши начелник једва свршио ту школу.

Нека ме извини бивши начелник г. Грковић, кога ипакме поштујем, што морам рећи: да се он не може ни са својим радом у пољопривредној струци поредити са једним г. Спасићем.

Ја немам потребе да говорим о раду г. Спасића, јер га познајем и сви посланици, сви економисти и пољопривредници, и верујем, да је он дошао на овај положај не по томе што би имао симпатија према њему г. Калетановић, већ је на овај положај дошао зато, што је то био може бити резултат захтева свих пољопривредника, да пољопривреда добије једнога човека, који је у пољопривреди показвао и показује и рутине и вредноће и способности и реткога познавања народних потреба, и показује оно, што ретко ко има, показује неко-

ри
Мто
да
нат
бид
рет
ма.

Гр

ври

да

же

ста

ост

сим

тај

ста

гов

реч

зем

сви

су

пра

про

јав

дет

сти

зав

тог

там

сам

лик

има

вед

шем

зуд

једн

сте,

се

за

о

чине

ција

квал

Д

иче

цима

днев

И

бити

стар,

паћи

цајем

пеће

литич

а на

спроз

после

да се

и рад

М

— М

то ни

тање.

ристовољубивост, непристрасност и непартијачност (Милошан Лазаревић: Је ли дао изјаву?).

Наје потребно да даје изјаву г. Спасић због тога, што му се овом приликом није ни тражила да је да, као што су наши либерали морали дати изјаву самосталцима кад су требали да добију службу или да добију класе. Ја ћу г. Лазаревића да подсетим само на то: нека се осврне мало и на владашину г. Вуловића у Министарству Грешкиња, и свега онога што је рађено у привреди, и да му кажем: зашто је нпр. Гачић морао дати изјаву да прелази у самосталце? Зашто је у железничкој дирекцији Јовичић морао бити самосталац, зашто Боларић, зашто Лукић, зашто и остали, зашто је маса чиновника морала постати самосталцима? Ако је г. реч о систему, онда су тај систем прикипа жмађа браћа радикална од старијих и још га усавршили. Ја сам овде, кад говорим о томе, у доложају судије, и кад је реч о томе, ко заводи рђав систем у нашој земљи, онда нам могу рећи, да сте га заводили сви ни подједнако. Систем партизанства завели су најпре самосталци, најпре њихов министар правде 1903., на га је радикални министар правде продужио и тражио је од либералних судија изјаву, па је то тако постављено, и данас ћете навести да се одегнуло од политичке непартијачности у постављању судија, које је једном приликом завоо г. Рибарад. У другим министарствима било је тога још и горе. Тако је тај систем стајао најгоре, тако не може добити класу ни један који није самосталац. То је наслеђено тако од старијих радикала и у овој земљи само радикали и самосталци имају право на бенефиције, а остали, који не исповедају та начела, свега тога немају.

Ја се, господо, радјем, што су ту болест у нашем друштвеном политичком животу констатовали људи који су ту болест највише развили. Ви сте једни друге јуче довољно окарактерисали: какви сте, и нама није потребно ништа друго, него да се позовемо на то у народу, да он пресуди, је ли за овакав систем, систем корумпирања државних чиновника т. ј. да се од чиновника прво тражи изјава о партијској боји, па онда спрема и остале квалификације.

Подпредседник, Јаков Чорбић. — Г. посланиче, није на дневном реду расправа о чиновницима и ресорима. Говорите о ономе што је на дневном реду.

Радослав Агатовић. — Може и г. Спасић бити на подножају докле га год тамо држи Министар, али се ни један наш чиновник и ирвак меће наћи у друштву Министара, који хоће својих утицајем да повећавају дивиденду својим акцијама, меће се наћи у друштву министара чији ће политички пријатељи протезирати поједине концесије, и на тај се начин богаташ. Г. Спасић може бити сиромаш човек, јер се задужко радећи индустријске послове, али он никада неће помагати концесије да се на рачун њих богаташ, као што су то радикали и раде живи на табора једне и друге групе.

Министар Нар. Привреде, М. Каптановић. — Мени је жао, г. Агатовићу, што сте започели то питање. Онога дана кад будем одговарао на питање о г. Душану Спасићу (*Рад. Агатовић: Ни-*

сам знао за то питање!), ми ћемо се о томе разговарати. То је једно. А друго. Ви сте, г. Агатовићу, сами себе побили тиме што сте рекли, да данашња влада тражи изјаве од чиновника, па да им онда даје унапређења. То је далеко од данашње владе. Данашња влада апсолутно ни од једног чиновника није тражила изјаву, да пређе у њену партију. И г. Спасић је најбољи пример наше толеранције према чиновницима. И ви сте сами то казали.

Подпредседник, Јаков Чорбић. — Има реч г. Агатовић ради обавештења.

Рад. Агатовић. — Ја нисам казао, да је данашња влада то тражила. (*Министар Привреде: Задовољан сам*) већ сам говорио, да је то раније било и кој се говор има односити на 1903. и 1904. год. и даље кад су радикални министри тражили изјаве од појединих људи, па да добију положаје за судије и класе. Последње коалиционе владе, самосталци су тражили изјаве од појединих људи, па тек онда да могу добити класе и унапређења.

Подпредседник, Јаков Чорбић. — Има реч г. Прота М. Бурић.

(10 час. и 50 минута.)

Прота Милан Бурић. — Молим вас, господо, и ако су клупе посланичке већином празне, и ако се доста говорило о овој интерпелацији, ипак сам сматрао за дужност да и ја проговорим коју реч о кој.

Но пре него што пређем да говорим о интерпелацији, хоћу да одговорим укратко коме поштованом предговорнику г. Агатовићу.

Веома ми је жао, што је г. Агатовић био неискрпан и заборавио се, као професор и посланик, кад је казао, да старија група радикална и млађа самостална група изацкају, између себе, државне шуме. Ја нисам од оних људи, који хоће да бране грешнице, али ко год шта каже, треба то и да докаже. Треба ли васпитавати тако народ, да ничемо овде на читаве политичке групе, ако је појединац учинио погрешку. За грешнице су судови да изиђају правине и да им суде по закону, и за тим ми морамо тежити, и да сваки мора одговорити за своја дела. Ово би се могло опростити и рећи се преко тога, кад би то казао какав прост човек; али једном човеку, коме смо поверили нашу омиљану да је васпитава, који стоји тако високо, да може су три постати ресорни министар, то се не може опростити, и он не сме ићи тим путем, да онимит фразама сумњичи све.

Сад хоћу да пређем да говорим о самој предмету интерпелације, јер поштовани г. предговорник о свему је говорио, а о интерпелацији, која је била на дневном реду, најмање је говорио, и то само о личним питањима. Што се тиче чиновника и класа и да поједини чиновници мењају убеђења, то је остављан чиновницима нека се о томе разрачунавају, а народ ствара о свему свој суд и тај суд је важан не само према чиновницима, него и према појединим групама. Како ко ради, тако ће га народ наградити поверењем.

Пала је интерпелација: да се у говичком округу упростају шуме. Кад је пала? — Од кад је држава почела да одваја државне шуме

од општинских и приватних, од када су одређене комисије за ограничavanje шума — непрестано су подnala питања, непрестано су подnale интервјуacije, и жалбе од народа Народној Скупштини: да се на више места долазило у сукоб са тим комисијама и држава и ако већ 20 год. троши паре, није успela да одвоји државне шуме од приватних, среских и општинских утрна и шума.

Овде се приписује у кривцу да су толе криви највише радикали, и једни и други, и заборавља се да се пође од тележа, од основа, од куда је пошла та погрешка.

Господо, дозволите ми, хоћу да кажем ово: Бад је Србија војевала, наша браћа Срби око границе пристала су уз нас и борили се против својих господара, Турака, и они су се много компромитовали код Турака. После рата, Ариаути нису хтели остати у срезу косаничком, и у Србији него су отишли у Стару Србију и као осветници су киднаси на нашу браћу на Косову, да их покољу, да их упропасте. Други Срби, из Босне и Херцеговине, Црне Горе, који су се борили под нашом заставом, нису хтели да се врате на своја огњишта, и ако је било амнестије од Султана. Они су волели да дођу у Србију и Србија је прихватила те Србе, своју браћу. Они су се населили на оној земљи где су били Ариаути.

Ето, господо, отада је то почело и то гроба имати на уму, кад се хоће да тражи да одговара један Министар, који је тек шест месеци на свом положају.

Шта је требало радити? Трeбало је дати план, где ће се ко насељавати, а није требало дозволити да се насељава како који хоће, без плана. Кад се Српско-Турски рат свршио, онда је после Берлинског уговора саопштено свима Србима: да могу остати на својим огњиштима, јер је Султан амнестирао оне, који су војевали под српским заставом, и Србима је у томе крају саветовала ондашња влада, либерална влада, да остану на своје огњиште, али су они и покрај тога оставили своја огњишта, већки: Ми смо пролили крв турску, ми смо се замотали превима турским, и нећемо више да останемо под Султаном, и дошли смо овамо. Тако су исто дошли у Србију и други Срби од Нећи и Косова, из среза моравичког, жупског, копривичког и неки од Трна, Дробњака из Херцеговине и из других места, и населили се у округу топличком. Ти су доселеници крчили шуму да направе њиве, да их засеју, да беру плод с њих, да би могли издржавати себе и своје фамилије.

Али ви ћете на све то рећи: да је рађено наопако. Јесте, а је ли могло бити другачије? Ја ћу да извиним оно стање. — Је ли онда, после два рата, требало да држава што пре подигне погорели Зајечар, Књажевца, Алексинац и друга места, или да да народу средства за подизање школа, или је требало да што пре испуњава одредбе Берлинског уговора, да прави железницу кроз земљу, или је требало да даје инвалидску пензију народицама изгинулих војника, или је требало да што пре нађе кредит да плати што је народ узajмно држави за време рата. — Све су то околности, које могу у многим да извинявају људе, који су тада били на влади.

Има је сад, после 30 година, лако судити и говорити: ја бих овако, ја бих овако, а неће нико да се пренесе у оно време, кад је потекао основ овог сатирају шуме.

Како се подиже оваква интервјуација, изгледало би, да су она има браћа у топличком округу људи, који не знају за законе и за ред, који не знају, каква је корист од шума. Међутим, они све то знају. Свако племе, кад се насељавало, исплело је: кад смо ми могли оставити гробове наших дедова, допуштено нам је да крчимо шуму, да направимо њиве и ливаде, да начинимо кућу, где ћемо живети.

Истина је, господо, тамо је сад мање букава, мање хрестова, али је више кућа, више школа, више права. Тамо сад има 25000—30000 пореских плаћа, и они су у свако доба готови дати порез у крви, загазити у крвав рат за слободу не само Србије, већ и наше остале браће, под туђином.

Нама је, господо, лако, да овде у топлој сали осуђујемо и судимо и да за ово све тражимо да одговара овај или онај министар, и лако је појединим посланицима речима кривити старије и млађе радикале.

На столци Министра Привреде променили се толики људи који су припадали либералима и напредњацима и неутралним кабинетима и радикалима и самосталцима. Господо, ту не може бити кривице до једнога човека. Ја бих криво данашњег Министра Привреде кад би се подигао глас у Народној Скупштини, да се шуме сатиру, а он каже, нећу то да чујем и видим, нећу да станем томе на пут. Међутим г. интервјуант Петковић сам се осведочио о подуној готовости предисциплиности г. Министра Привреде, да чим буде могућности, да ће послати одмах комисију од стручних људи, да нешта ствар и ко се нађе да је учинио кривцу он ће одговарати.

Али овом приликом да споменем да није стање само тако у прокувачком округу. Ви знате да и за Тару планину још се није успело да се ограничи и ако су толике комисије долазиле. Ми смо направили закон о шумама и установили комисије за организовање шума. По томе закону комисију саставља један посланик, један шумар, један судија и један писар, и како која комисија схвата тако суди. Ја сам имао прилике да видим баш у Тари једнога човека, који је од старине имао једну ливаду са неколико борови. Дошла је шумска комисија, која оће то мало земљиште са неколико борови да узме као државно. Добем ја и кажем, молим вас шта радите. Ето видите, ту је неколико борови и то је старина тога човека. Ја велим господо, да нема владе која жели и тежи да шумске комисије отимају туђе. Свака влада жели, да саво читави комплекс шума остану за државу, а да се приватна и општинска шума не отима.

Том приликом, ја сам казао комисији: држава насељана и странце, даје им земљу, даје им и семе, даје им и шуму за грађу и ослобођава их порезе за три године док се окрепе, а ви хоћете чак и од старинаца да отимате њихово. Оставите се људи, то није право, нити то држава тражи. Ето таквих је комисија било, и ја нисам био лев, дошао сам

са више људи код нас. Краља Александра, који је изоловано, да се та можешца развије, јер је чинила неправде и изазивала незадовољство у народу. Ја хоћу право да кажем, да бих пре веровао да би се боље са ограничењем шума свршило, да је одређено да из сваког ереза изаберу неке неколико добрих кметова и домаћина. Ја верујем да би они пре решили оно питање и казали држави ово или велики комплекс шума то су твоја и то држава треба да чува. Али, шта ћете, комисија дође и други ланац и постави тако границу између државне шуме и приватне да удари у кућу и ако мадаје прескочи да иде ради шуме, оно се одмах паће у државној шуми, и ако су то шумско земљиште тај домаћин и његови преци уживали пре ослобођења Србије, и тако судови имају пуно рада са неправедним и несакреним пресудама, а незадовољство се гомила у људи.

Ја ово хоћу да кажем: некривити никога, али ја хоћу да утврдим, да смо ми млада држава да нам је администрација тroma и да не умемо да се уредимо. Кад би ми умели уредити ону администрацију, ми би направили план колико би то стало земљу и имали би комесаре који би надзирали да се свуда не свађају и туку, као што се више пута догодило у прокупачкој округу, а то ће посведочити и г. Петковић. И даље шта би требало урадити? Трбало би да држава направи шумске путеве, да се може грађа из шуме извући. А овако дешава се да један ветар, олуја кад дуне преко планина, надигну толика борови и јеле, али шта то вреди, то се продаје у бесцење, то се не може да излуче, а то је жељено млато. Ми нисмо имали уићаности да направимо шумске путеве и да путем јавне лиценције продајемо гору.

Непрестано се тражи да буде онолико шума колико је било пре 30 година. Господо, то не може да буде. У нас су почеле од неколико година да се диму нагло јавне и приватне грађевине, и ми смо учинили бар толико, да се за те грађевине узима грађа из наших шума. То је једна велика добит за нашу земљу, и то не може нико да освоји. Једино, господо, што има да се замери, и коме ја замерам, то је нашој администрацији, а никако лично г. Министру.

То је једно, а друго, на ономе месту мењали су се Министри свих партија, али шумљавање није престало, и то је једна највећа погрешка. Други народи имају велико богатство у својим шумама, секу шуме, праве путеве, железнице, али чим једно дрво посеку, одмах то место пошуме, те се тако и лако може користити. Ми то, господо, не радимо. За ово је позван други неко и не један Министар, и око тога треба пред Нар. Скупштином да се доне коцка, а не око личних питања.

Посебно што се тиче ове интервенције, по мом најдубљем уверењу, г. Министар је изишао на сцену и одговорио, а волио бих и Народној Скупштини и г. Министру да оне моје напомене не заборави г. ј. да треба привести из шумског фонда шумске путеве, да њихово грађење треба путем јавног надметања дати, и да треба настати нарочито на томе, да се она места где се шуме секу одмах пошумљавају, и не да се и у будуће продају, да се једно дрво восече, двадесет младих

уштити, а та места не пошуме. То је збила једна штета, која се неће моћи надокнадити.

Што се тиче сатирања шума у толикој округу, ја бих желео и извести да би најбоље било да тамо изиђе једна комисија, да ствар извиди, да се људи не свађају, и да сваком да тужију од онога што је његово, а што је државно такође да се чува и поштује. Има махна и погрешака код појединих људи, али те махне и погрешке, те злоупотребе појединих чувара, не долазе од нераде не само овога Министра него ни од једног Министра, јер ја не бих могао да замислим таквог Министра који би могао да седи на овом месту а да покаже горосечу. (Одобравање).

Из свега овога ја ћу са мирном савешћу гласати за прот предлаз на дневни ред.

Потпредседник, Јаков Чорбић. — Има реч г. Рад. Агатоновић ради личног објашњења.

Рад. Агатоновић. — Поштоваши предговорник г. прота увутио ми је једну напомену, аистрофирало ми је нарочито у свом говору један део онога говора, желећи што је, као интеллигентни посланик, као професор и васпитач омладине кажем, како су самостални и стари радикали омлачили државне шуме. Господо, ја сам то своје уверење стекао у Нар. Скупштини. Ја сам у Нар. Скупштини чуо и сазнао детаљну расправу о амери са Добром владином: ја сам у Нар. Скупштини чуо и детаље и расправу и при и други пут о Тари аламини; и за Добру и за Тару не може, господо, бити одговоран нико други до једино радикали и самосталски министри, а то је и једна и друга група. Ја у Нар. Скупштини и у јавности чујем и о некојкој Науари: ја сам у Нар. Скупштини слушао неколико пута о плачкању шума у рудничкој округу, и чуо сам онтуђе самосталнаа против радикала и радикала против самосталнаа како разграбихе народне шуме. Ја у Народној Скупштини чујем како плушти секира и по општнским и државним планинама у свој Србији. То с једне стране тврде самостални, а радикали с друге стране одобравају и кажу: јесте тако. Ја колико јуче чух од посланика и једне и друге групе, да се разграбљивају државне шуме, и да се читаве стотине породица тамо бесправно убањивавају. И томе нико не стаје на пут. За последњих девет година владавине за сав нерал у шумској управи и за нестатак и плачкање њихово, не може носити одговорност нико други до једино радикали и самосталци, јер су они, ко више ко мање, управљали државном имаошном на и шумама.

Они су толерирали и доуштали ово јавно плачкање. Ја у Народној Скупштини чух да се чак Министри радикали и самосталски браце забравношћу кад доуштају да застаре кривце за сечу и плачку државних шума. И зато г. Прота нема права, што ми пребавује за тако моје уверење.

Потпредседник, Јаков Чорбић. — Господо, достоји предлог да се више не пријају говоривши до овој интервенцији, а има још да говоре г. г. Илија Илић и Милаз Петковић.

Има реч г. Илић.

Илија Илић. — Ја, господо, о самој интервенцији сада више нећу говорити због тога, што сам ја о вој јуче искрено говорио и казано шта сам

имао да кажем. Ја ћу да говорим о предлогу г. Министра Г. Министар предлаже да у округ топички пошаље једну комисију, која ће да види сву ову неправду, која ће да извиди и колико је сатрвена шума и којој ће да предложи начин како ће да се стане томе на пут. Ја немам ништа против тога и ја тражим да се таква комисија пошаље. Али, таквој комисији треба г. Министар да да задатак: шта она има да сврши и у којим границама то да сврши, па да оно, што она буде свршила има важности. Ово кажем због тога, што је већ једна комисија слата у округ топички и она је дала контра резултате.

Да не би тога било, и да не би и друга комисија пришла као и прва, ја узимам реч.

Господо, шта ће наши шумска комисија у окр. топичком? Она ће наћи исто стање, које је нашла и прва комисија, а то је сатирање шума. Ко је крили и ко је упрок томе, ми смо изложили. Али, господо, пак је комисија то констатовала, да се шуме секу, и кад је констатовала ко те шуме сатира, она се онда нашла пред дилемом: шта да ради са тим људима. То је тамо куза сиротиња, која нема од чега да живи. Има их тамо, који су дошли, алишта, само да секу гору, али их има и таквих, који су дошли из нужде и због тираније турских власти. Они су дошли код нас, да траже прибежиште. Комисија, наставши и такве насељенике, није их могла истерати, него је морала легализовати стање, које је нашла. Комисија им је дала именовано, којим се тврди да они имају права на та земљишта.

Што се тиче других насељеника, који су дошли само због тога, да секу гору, па да се после врате, за њих је комисија предложила, да се исеље или у други округ, или да се, ако то неће, протерају одакле су дошли. Има један предлог комисије, да се извесна група тих досељеника са Белог Камена пренесе у срез Јабланички.

Та одлука комисије саопштена је г. Министру, а г. Министар је саопштио средском капетану. Шта се даље догодило? Средском капетану није било могуће, да изврши одлуку! Збоља, господо, тај елемент, који се тамо налази, решен је да гине. Нема тога капетана, нема, остало, ни толико жандармерије, која може истиснути толики број досељеника. Не може полиција киднаповати па те људе, који су наоружани, то би био отворен грађански рат. Ја знам, да има неколико таквих решења од пре неколико година, која ипсу могла бити извршена. То су људи већином, који су побегли од Турака и који су морали негде наћи прибежишта. Дакле, господо, комисија ће наћи исто стање које је нашла и прва комисија. И друга ће комисија бити принуђена да санкционише то стање и онда ништа ће све те комисије.

И господо, помињући ово, ја упозоравам г. Министра на ова упуства, која би он требао да да комисији. Ја сматрам да би се то стање у неколико могло поправити, ако би се ти насељеници раселили у друге крајеве, ако би се из тих шумских комисија пренесли на друга места. Само ја сматрам, да би комисија требала да одреди тим људима места, где да се пренесе, али господо, та комисија ће наћи на велике тешкоће, да то своје решење

оствари. Ја имам једну ствар да предложим за то. Ја сам то и пре предлагао и да је среће било, влада је требала да поступи по том мом предлогу и сад би ми имали много мање туче. Ја, дакле, предлажем ово, да капетани под личном одговорношћу одговарају за свако самовласно заузеће досељеника у окр. топичком, дакле, она насеља која немају одобрења, има права да не пријми.

Јер они долазе кријумчарски, не јављајући се никоме, долазе право у шуму и нико их не може одатле истерати, јер су наоружани. Ни кмет ни општина не могу им ништа, већ то јављају капетану, капетан се за то не интересује и они секу слободно гору. Зато би капетан требао лично да одговара за свакога онога кога пријми а овај нема одобрење за насељење. То је у осталом по закону, да се нико не може населити на једном месту, док нема за то потребно одобрење. Истина, господо, ово моје мишљење може да дође у сукоб са тражењем Министарства Иностранних Дела. Јер Министар Прикрене и ако хоће да заштити округ топички од бесправних досељеника, плак Министарство Иностранних Дела наређује да се поједине породице које прелазе из Старе Србије ту насеље, јер су гоњене од Турака. Ја не могу да порекнем да се таква потреба може омет јавити. Збоља је хумано да се такви људи који су гоњени пријме и заштите; ми сви као Срби треба да пријмимо такве гоњенике, а не само округ топички, а ако се шаће да округ топички ипак треба да пријми, онда треба што пре да се нађу места, где они могу да се приле, те да се не деси овај случај да се насељавају у основне школе.

Да не би, господо, тога било, и да се не би дешавали сукоби између просветних и полицијских власти, ја предлажем, да капетани лично одговарају за бесправне досељенике, а Министарство Иностранних Дела да упуђује само оне досељенике који имају неотложну потребу. То је мој предлог и ја молим г. Министра да овај мој предлог усвоји.

Ја ћу на завршетку мога говора да кажем, да ово стање, да се у округу топичком сатира шума, које је до сада констатовано, ја не поричем нити сам устао да га порекнем. Могу да кажем ово, да се шуме у округу топичком сатирају због тога, што државна власт није имала никакву иницијативу у сузбијању тога зла и што она није обраћала ни најмању пажњу, да се та земљишта не захватају. Јер да је држава пазила на то, људи би видели, да је то државно земљиште и не би га захватили. Онако људи, држећи та земљишта по двадесет и пет година, сматрали су, да су тиме стекли право на убањивање.

Са свега овога ја бих молио г. Министра да уртира, да се то питање о насељењу што пре пречисти и да полицијске власти гоне све бесправне досељенике.

Милан Петковић. — Ја ћу, господо, да кажем само неколико речи, да учиним неке напомене само ради тога, што ми изгледа да је оно сатирање шума на данашњем претресу представљено друкчије, него што је у самој ствари.

Ја знам да има насељеника, који су од обести турске, и због несрећног стања које су имали у Старој Србији, пребегли овамо у округ топички и

ту се редовно који ч тервел није в ово са милоср којој тив, и који и мњу.

Им кулати са зем па он место, у окр, кове т изазои да из Ш. крети неки и пен после напуе љење, земљи ју је јаблаи знате кућу нема те св и бес таксу тога седе што и И.

Мини шуму, ека у, сви с место, гору, узео т траже из др наши порезу уаима су ил Нико, и њом два о Ми нови

Мј вашем пут од настје тужен узимао код и

ту се настанили. Али није то увек случај, није то редовно стање ствари, није то онај велики број који чини те се на пр. има разлога, да се ова интервјуа подноси. Има таквих случајева, али то није већи део. На пр. не може се казати, да је ово сатирање шума само последица некога нашега философа и само последица неке наше невоље, о којој смо сви скупи душни да се бринемо. На против, има људи који су у округ толички дошли, али који нису пребегли од невоље, које сад овде пошкљу т. прота Ђурић и т. Илија Илић.

Има људи који су, из разних недопуштених интелектуалних мотива, почели да секу државну шуму са земљишта које им је уступљено; они посеку гору, па онда ту гору продаду и иду на заузму друго место. Нагледа да се одомаћила читава трговина у округу толичком, а то је оно што мора да изазове пажњу т. Министра Народне Привреде, да изазове пажњу Народне Скупштине, и што треба да изазове осуду од наше стране.

И пр. ја ћу вам изнети само неколико конкретних случајева. На Белом Калену населено се нека Андра Николић која није дошла од обеси и невоље. Тај човек доброга је става, успео је после протеста полицијских власти да то земљиште напусти и после протеста саме комисије за насељење, која му је нарочито изгласила да га на овом земљишту не може оставити, после тога, по што му је шумска комисија дала државну утрину у срезу Јабланичком, он је ипак на томе месту остао, и ништа ништа је урадио? Дигао је механу по плану, кућу какву ни један наш староседелац у томе крају нема и обогатио се у толикој мери да је сад око те своје механе оборно 10 хектара државне горе и бесматно крчи није у тој кући а не плаћа таксу која је предвиђена законом о таксима а сем тога крчи државну шуму, јер чувари заједно с њим седе у његовој механи и заједно деле онај бар што намлађују за продату гору.

Имамо и оваквих примера. Људи се обраћају Министарству Привреде за допуштење да посеку шуму. Министарство Нар. Привреде, односно шумска управа у округу толичком да им одобрење и они с тим изоменом иду у државну шуму на оно место, које им се обележи да одатле узму државну гору. Они дођу на то место где је овај човек заузео бусицу, подигао кућу и оградно се андом, и траже са правом да по плаћеној такси извуку гору из државне шуме. Али од тога Андре Николића наши грађани, наши сељаци који плаћају држави порезу, који нису ни насељеници ни бесправни узимачи и који имају права да узму гору пошто су платили држави таксу за њу, од тога Андре Николића они овет морају да купују ту гору и да и њему плаћају другу таксу за њу по динар по два од кола дрва, коју он дели са чуварима шума.

Министар Нар. Привреде, Милан Капетаковић. — Па наведите од којих су то настали.

Милан Петковић. — Нагледа по овом питању нашег да би ни били расположени да станете на пут овоме, а ја ћу да вам покажем да ни тако ниште радим. Код начелника среза добричког отишао је један чувар шума да је од 50—60 лица узимао по динар два па име мита. Сви ти људи код полицијске власти најавили су на својим са-

слушањима, да су платили по динар два, неки и по три и четири динара томе чувару. Али пошто су се сви они људи појављивали код полицијске власти као оптужени, полицијска је власт нашла да њихове изјаве не могу бити изјаве сведока, па је над овим чуваром прекинула истрагу. Ако би се сад према тој одлуци полицијске власти денгло поштење овога чувара, онда би се дошло до уверења да је овај чувар абилно оклеветан. Али поред толиких изјава ових сељака, који немају никаквог разлога да сумњиче и клеветају овог чувара, мора на њему остати сујња да он није исправан државни службеник. Отуда изгиче и дужност Министра Народне Привреде да таквог чувара више не тражи у служби. И ја мислим кад већ закон није могао да овога човека осуди, онда је дужност Министра Привреде да нађе пута и начина да се заштите државни интереси од њега.

Ако је т. Министар вољан да се по тој ствари обавести, нека се обрати начелнику среза добричког и овај ће му послати сва акта која се односе на истрагу по овом делу.

Ја сам и прошлога пута нагласио т. Министру, да је један чувар шума у присуству самог свога старешине казао, да неће да престане с крађама само зато што краду и друге његове колеге и да би била права неправда, кад би се забрањило њему да чини оно што чине остале његове колеге. По тој ствари послата је представка т. Министру Народне Привреде и он је већ има, она је пред њим. Па ипак, тај чувар још се налази у државној служби и против њега се ништа не предузима, као што се и у опште ништа не предузима да се такви случајеви сирече.

Према овоме ја морам, за како одав хвалу т. Министру што је изјавио готовост, да па пролеће одреди комисију, која ће наћи начина да се стане на пут сатирању шума у округу толичком, ипак изјавити, да не могу бити задовољан са овим другим делом његовог одговора, на име, не могу бити задовољан тиме што тако исто није изашло на сусрет, да се онемогуће они силни доволуци, од стране чувара шума, и зашто није и у том смислу дао обећање, да ће предузети најстрожије мере, да се они чувари, који су обележени као људи несавесни, отпусте из државне службе.

То је што сам имао права да кажем и мислим да ће и Народна Скупштина одобрити које тражење

Министар Нар. Привреде, М. Капетаковић. — Ја сам дао већ изјаву да нећу трети на једног лопова у државној служби, али т. посланик није ми ни један конкретан случај навео, већ је говорио само у опште. Ви сте се т. посланике позвали на неке случајеве и навели, како је против неких чувара вођена кривична истрага за примање мита. Па ни и сами рекосте, да је полицијска власт учинила своје, да је дошла одлуку по кривичној тој чувара и над њим прекинула истрагу. Па како би то онда изгледало, кад бих ја, због једне ствари, за чије је наслеђење била надлежна полицијска власт и нашла да је тај чувар био невин, отпустити тога чувара.

Ако имате какан конкретан случај тужите их, па кад суд каже да је крив, онда га ја могу го-

нити, а овде само на просту представку не могу ништа да učinim.

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Има реч г. Милан Петковић.

Милан Петковић. Г. Министар тражи да изнесем конкретан случај. Ја то нећу да učinim, јер немам разлога да то не činim, али тиме се не може узети да ово не постоји. Ја сам мало пре казао да има акти неправе код средње власти, које су надлежне за цељењивање недозвољених радњи чувара шума. Г. Министар нека се потруди да та акти добави, јер је његова дужност да пронађе те његове органе који су обележени да су несавесни.

Још нешто. Један пут Народна Скупштина а исто тако и г. Министар треба да се навикну да поштују оно што народни посланици у Скупштини кажу. Нисам ја мазар во, који износи те неправилности. Ја сам народни посланик и кад ја кажем такав одје јавно кажем да тога има, г. Министар Привареде као свици члан владе поштујући себе, мора да поштује и оно што посланик каже, јер вредностанка је да неће посланик да лаже.

Довољно је што народни посланик каже и г. Министру треба да је то довољан разлог, да то провери, а не да доводи народног посланика у тај негодан положај, да му каже, да не говори истину. Према томе ја наизвик, да је г. Министар погрешно схватио своју дужност, јер ја овде не износим да činim себи задовољство и да би некористно положај који има у Народној Скупштини и да клеветав поједине органе тражећи од владе да постану на њихова места друге, који ће вршити моје његове. Никад се нисам догле поникаво да то тражим и ја ову увреду нанесену мени одбијам и тражим да ми се верује оно што овде износим.

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Има реч г. Министар Привареде.

Министар Нар. Привареде, М. Канетановић. — Ја сам вас молио, да ми кажете конкретан пример, и да ми именујете тога и тога. Нисте казали. Ја вас узбуђујем на суд. Ко је оптужен нека се гузи суду, да суд каже своју реч, и кад он нешто каже, ја ћу то поштовати. Овако само изношење факата без никаквих доказа, и поменовање оних који су те učinili, ја не могу примити не само од вас, него и од мојих пријатеља.

Поглављеник, Јаков Чорбић. Претрес је свршен. — Постоји предлог за прост прелаз на дневни ред код ове интерпелације. Ја ћу га ставити на гласање. Ко је за то да се преко ове интерпелације пређе на прост прелаз на дневни ред нека седи, а ко је противан нека устане? (Већина седи).

Објављујем да је Скупштина преко ове интерпелације прешла на дневни ред.

Је ли вољна Скупштина да закључимо рад? (Вољна је).

Предлажем за идну седницу овај дневни ред. (Чита):

1.) Одговор г. Министра Правде на интерпелацију г. г. Жив. Рафајловића и Јована Стојковића о председнику врањског окружног суда.

2.) Одговор г. Министра Просвете на интерпелацију г. Благоја М. Илића о учитељници школе јосипичке Станици Пауновић.

3.) Одговор г. Министра Народне Привареде на интерпелацију:

а.) Г. Уроша Домовића и другова о помластици Мише Михаиловића;

б.) Г. Рад. Агатовића о колонији за ограничавање шуме „Ртањ“.

4.) Одговор г. Министра Грађевина на интерпелацију г. Рад. Агатовића о издавању код закуп менаџнице и дувандинице на ишкој железничкој станици.

3.) Одговор г. г. Министра Финансија и Грађевина на интерпелацију г. Милутина П. Драговића о председнику врањског окружног одбора.

Урош Домовић. — Ја тражим да се на дневни ред стави закон о средњим школама и ако је сутра дан за интерпелације, јер и јуче и данас није био дан за интерпелације, па се опет о њима претресало.

Богдан Јанковић. — И ја тражим то исто.

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Познато вам је господо да на интерпелације мора да се одговори, а сутра је дан за интерпелације утврђен пословником.

Урош Домовић. — На данас није био дан за интерпелације па се о њима претресало.

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Ја вас молим да примите предложени дневни ред.

Илија Илић. — Не пријамо. (Чује се: Не пријамо). По закону о пословном реду Народна Скупштина одређује један дан у недељи за интерпелације и ако она не реши другачије, тај ће дан бити четвртак. Ми смо и јуче и данас претресали интерпелације и према томе смо имали један интерпелативни дан.

Зато сутра треба да се стави на дневни ред овај закон о средњим школама, који је један од најважнијих закона.

Поглављеник, Јаков Чорбић. — Господо, вама је познато да има много интерпелација које су давно поднете, и на које мора да се одговара, и ако ви нећете да оне иду својим редом као што нам и пословник каже, онда када ће се на њих одговорити. Пошто се буџет реши онда пословник изрично наређује да и друге дане сем четвртка треба да узмемо за одговор на интерпелације, и према томе председничтво ради по пословнику. С тога питај Скупштину пријам ли предложени ред? (Пријам, не пријам). Молим вас да заузмете своја места, да би ствар могла решити. Ко је за то да се пријам овакав дневни ред какав сам га предлажем, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седи). Већина је седела и према томе је пријам предложени дневни ред.

Данашњу седницу закључујем, а другу зајмајуем за сутра у 9 часова пре подне.

Саставак је закључен у 11¹/₂ часова пре подне.

Видео секретар.

Ил. Илић.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Господину Министру Народне Привреде

Познато је Господину Министру да је филексера уништила винограде у околини врањској.

Питах Госп. Министра и колико за одговор на ова питања:

1) Шта је предузимао да се подизање виноградарства на американској подлози у том крају помогне и олакша?

2) Ако није ништа, зашто?

17. јануара 1912.
Београд.

Јован Стојковић
нар. посланик.

Народној Скупштини,

На основу чл. 111. тач. 3. зак. о пословном реду у Народној Скупштини, Одбору је част поднети следећи извештај о молбама и жалбама које су одбачене, на даљи закони поступак, и то:

1. — Наредника *Светислава Марковића*, који моли да му се призна у непрекидне године војничке службе време које је провео ван војске и садање службовање да му се веже са 6 година раније проведених.

2. — *Миљка В. Богдановића*, учитеља у Лозници, среза триавског, који моли да му се привремене године учитељске службе урачунају у сталне.

3. — *Захарија Николића*, бив. суд. апелације из Прокуља, који моли Нар. Скупштину, да му одреди доживотну повчану помоћ.

4. — *Алексе Антића*, учитеља из Извора, среза нишког, који моли за уважање година службе.

5. — *Николе М. Јоновића*, аласа из Текије, који се жали противу комисије за ограничавање шума, што му је одузета једна њива.

6. — *Софије Ј. Филиповић*, удове из Београда, која моли да јој држава накнади законски интерес, на улог њеног пок. оца, којим се држава служила од 1864. до 1907. год.

7. — *Марка Мишковића*, из Куршумлије, који моли да му Нар. Скупштина одреди ма колику помоћ.

8. — *Ђорђа Настасијевића, Ђорђа Димитријевића, Милана Урошевића, Стевана Илића, Ђорђа Костића, Димитрија Тасића, Станоја Милосављевића, Милорада Прокића, Миливоја Миладиновића и Косте Димитријевића*, а у име своје и осталих грађана варошице Варварина, који моле Нар. Скупштину, да уз доношење закона о радњама, одобри да се пијачан дан може држати недељом и да се недељом могу радње држати отворене у оним местима где постоји недељом пијаца, после службе и то до 12 или 1 часа по подне, имајући у виду закон о панађурима и пазарним данима.

9. — *Владимира Радивојевића* проф. из Пожаревца, који моли да му се уважање године службе.

10. — *Благоја С. Милошевића* бив. поднаредника из Ђуприје, који моли да му се неиздата плата изда.

11. — *Михаила Даниловића* учитеља из Батуше, који моли за уважење година службе.

12. — *Косте Марића* проф. пожаревачке гимназије, који моли да му се урачуна у године указне службе време које је провео као професор у Црној Гори.

13. — *Стевана Ј. Радосављевића (Бдина)*, који моли да му се извесне године службе урачунају у указне.

14. — *Светозара Јовановића* бив. финан. стражара шабачке царинарнице, који моли да му се издаје помоћ.

15. — *Др. Јована Радоњића*, в. проф. Универзитета, који моли да му се године службе проведене на страни урачунају у указне.

16. — *Ђорђа Бабића* првог српског комичара из Београда, који моли за сталну годишњу помоћ.

17. — *Тодора Русловића* бив. ложака железничког, који моли за сталну помоћ.

18. — *Аврама Врковића*, десетара железничке пруге у Грделици, који моли за уважење година службе, које је провео у железничкој служби док Српске Државне Железнице нису прешле у државне руке.

19. — *Цветка С. Ђорђевића* из Ораовице, који се жали на нерад српске власти среза лесковачког.

20. — *Јована Ј. Јовановића* војно-админ. чиновника из Београда, који моли да му се урачуна у године указне службе време од 19. септембра 1891 до 26. новембра 1900. год., које је провео као учитељ народне школе.

21. — *Петра Козоморића*, учитеља у Ливадници, који моли за уважење година службе.

22. — *Николе Јов. Протића*, рачуноиспитача Главне Контроле, који моли да му Нар. Скупштина урачуна 2 дана у указне службе.

23. — *Српског Пољопривредног Друштва*, које моли да му се дуг у 3000 динара, колико дугује Државној Штампарији за штампање часописа — опрости.

24. — *Драгутина М. Јовановића*, поштан. телеграф. чиновника, који моли да му се призна у године указне службе, време од 6 година, 7 месеци и 11 дана.

25. — *Јелене Поп Митића*, удове из Зајечара, која моли за сталну државну помоћ.

26. — *Михаила Рашића*, магационера из Крагујевца, који моли да му се време проведено у неуказној служби урачуна у указно.

27. — *Станојке Јанковићне*, удове из Београда, која моли Нар. Скупштину за сталну годишњу помоћ.

28. — *Станојке Јанковићке*, удове из Београда, која моли за сталну месечну помоћ.

29. — *Живана П. Недељковића — Живковића*, који моли за инвалидску потпору.

30. — *Суда општине рајковачке*, у срезу космајском, који моли да се у селу Рајковцу одобри тродневни панађур.

31. — *Љубомира Вуловића*, секретара у пензији, који моли да му се признаду у године указне службе, које је провео као предавач у државној служби.

32. *Германа Радуловића*, из Волује, који се жали противу рада комисије за ограничавање шума.

33. — *Друштва за школску хигијену*, које моли за државну помоћ у 50.000 динара и да се друштвени лист „Светлост“ бесплатно штампа у Државној Штампарији, као и ослобођење свих такса на разне његове молбе и царине на предмете које уноси са стране за научне потребе и остале корисне сврхе.

34. — *Аврама Вуковића*, десетара железничке пруге у Грделици, који моли да му се уступи државно земљиште у Грделици поред железничке пруге да може на њему подићи кућу.

За известиоца Одбор је одредио г. Михаила Срећковића.

12 јануара 1912 године
Београд.

Секретар,
Милутин П. Драговић

Председник Одбора,
Мика Даниловић

Чланови:

Љуб. Марковић
С. Раденковић
Мих. Срећковић
Ст. Виденовић

Народној Скупштини,

На основу чл. 111. тач. 2. зак. о пословном реду у Народној Скупштини у вези са чл. 108. пом. закона Одбору за молбе и жалбе част је поднети Народној Скупштини следећи извештај о молбама и жалбама које је одбор за молбе и жалбе примио и упутно Финансијском Одбору, на их је финансијски одбор одбацио, с молбом, да Народна Скупштина изволи донети решење по њима и то:

1. — *Велимира Лукића* бив. жандар. наредника из Београда, да му се издаје инвалидна потпора.

2. — *Драгомира Борђевића* учитеља из Ниша, да му се извесне године урачунају у сталне године учитељске службе.

3. — *Љубомира Недића* руковаоца лозног расадника крагујевачког, да му се извесне године урачунају у указне године службе.

4. — *Цветана Гроздановића* држав. економа из Сврљига да му се извесне године урачунају у указне године службе.

5. — *Стане* удове *Н. Митића* из Београда да јој се повећа новчана државна помоћ.

6. — *Јована М. Симоновића*, окруж. шумара из Голубца, да му се уваже извесне године службе.

7. — *Стевана Николића* окруж. деловође из Зајечара, да му се уваже извесне године службе.

8. — *Гаерида Адамовића* полиц. писара из Свилајнца, да му се учитељске године урачунају у указне.

9. — *Владимира Ст. Стевановића* порезника из В. Орашја, да му се извесне године учитељске службе урачунају у указне.

10. — *Владимира М. Кнежевића* учитеља у Зубетинцу, да му се привремене године урачунају у сталне године учитељске службе.

11. — *Петра Милетића* учитеља из Миријева, да му се урачунају извесне привремене године у сталне године учитељске службе.

12. — *Густава Хабера*, држав. хемичара из Београда, да му се године које је провео као контрактурални држ. хемичар, признаду у указне године службе.

13. — *Михаила Б. Вељковића*, управника штампарије Министарства Војног, да му се извесне године урачунају у указне.

14. — *Већеслава Јузе*, војно административног чиновника, да му се неуказне године урачунају у указне.

15. — *Тодора Николића*, држ. економа среза орашког, да му се неуказне године уваже као указне.

16. — *Суда општине рудничке*, да му се изда помоћ за подизање школе.

17. — *Димитрија Мишића*, учитеља из Зајечара, да му се урачунају извесне године у сталне године учитељске службе.

18. — *Јована Давидовића*, учитеља из Лесковца, да му се урачунају привремене године учитељске служба у сталне.

19. — *Ђорђа Велимировића*, поштар из Београда, да му се уваже извесне године службе.

20. — *Лазара Крцалића*, в. учитеља у Ваљеву, да му се признаду године, које је провео ван државне службе.

21. — *Радосана Николића*, учитеља из Миличице, да му се уваже извесне године учитељске службе.

За Известноца Одбор је одредио г. Михаила Срећковића.

12. Јануара 1912. год.
у Београду.

Секретар,

Милутин П. Драговић с. р.

Председник Одбора

Мина Даниловић с. р.

Чланови:

Љуб. Марковић с. р.

С. Раденковић с. р.

Михаило Срећковић с. р.

Ст. Виденовић с. р.

Народној Скупштини.

На основу чл. 111. а. зак. о послов. реду у Нар. Скупштини, Одбору је част поднети Скупштини извештај о примљеним молбама и жалбама, са којима је претходно поступљено по последњој алинеји чл. 108. зак. о пословном реду у Нар. Скупштини, молбама Скупштини да овај извештај усвоји, и то:

1. „Да се г. *Миленти Равчићу*, секретару Државне Архиве, урачуна у године указне службе време од (5) пет година које је провео као предавач, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде на протекло време“.

2. „Да г-ђа *Стевана* удова пок. *Николе Милорадовића* бив. учитеља из Београда, са децом имају право на пензију из учитељског пензионог фонда за време од 1. августа 1875 до 1. новемба 1893. год., за које је време њен муж пок. *Никола* улагао у овај фонд“.

3. „Да се пок. *Стојадину Ђорђевићу*, бив. жандарм. нареднику, урачуна у непрекидно године војничке службе, време од 28. августа 1888. до 15. јуна 1901. год. и од 1. фебруара 1904. до 7. марта 1909. год. и споји уједно, тако: да *укупно пок. Стојадин има године војничке службе: 17 година, 11 месеци и 1 дан*, и према овим годинама службе, војно-инвалидски суд досуди инвалидску потпору удови пок. *Стојадина Смиљки С. Ђорђевић*“.

4. „Да се *Светозару Ж. Михајловићу*, чинов. железничке дирекције, из Београда, урачуна у године указне службе за пензију време од 1. јануара 1908. до 11. априла 1910. год., које је време провео као кмет општине београдске, с тим да за то време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време“.

5. „Да се *Димитрију Црнчанину*, тежаку из Ратине, среза жичког, издаје пуна инвалидска потпора, пошто се из акта види, да је одиста страдао у рату услед задобивене ране, услед које му је одсечена лева нога до колена.

Потпора му се има издати из касе инвалидског фонда, почев од оног дана када му је одсечена лева нога, а то је од 5. октобра 1907. год.“

6. „Да се *Радисаву Мишовићу*, учитељу у Кучајни, урачуна у године сталне учитељске службе, време од 1. новембра 1902. до 20. септембра 1904. год., које је време провео као учитељ грађанских школа у српским крајевима, с тим да за за ово време уплати улог Управи Фондова, но без права на накнаду на протекло време“.

7. „Да се *Велимиру Јовановићу*, артилер. капетану I кл. у пензији из Смедерева, призна у године дејствителне указне службе артилер. капетана I кл.

за пензију и време од 29. априла 1902. год. до 22. новембра 1902. год. које је време стварно и провео у дествителној служби, на му се према закону онда важећем о устројству војске и пензија има обрачунати као капетану I класе“.

8. „Да се *Стевану Живановићу*, начелнику окр. чачанског, урачуна у године указне службе време од 1. јануара 1908. год. до 29. децембра 1909. год. које је време провео као кмет правник општине београдске; стим да за ово време уплати улог Управи Фондова, но без права на накнаду за протекло време“.

9. „Да се *Васи Т. Димитријевићу*, ревизору царинске управе из Београда урачуна у године указне службе време од 24. октобра 1894. до 31. августа 1898. год., које је провео као предавач у гимназији, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, али без права накнаде за протекло време“.

10. „Да се *Михајлу Кијаметовићу*, учитељу у Ристовцу, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију време од 1. октобра 1905. до 21. септембра 1908. год., које је провео као учитељ српских школа у Турској, с тим, да се за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време“.

11. „Да се *Илијату Огризовићу*, учитељу у Пепељевцу, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију време од 1877. до 1897. год., које је провео као учитељ у неослобођеним крајевима и време од 1. јула 1898. до 31. августа 1898. год. с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време“.

12. „Да се *Бранимиру Ј. Рајићу*, инспектору Министарства Унутрашњих Дела време од 6. марта 1897. год. до 31. децембра 1898. год. које је провео као кмет општине београдске, урачуна у године указне службе, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време“.

13. „Да се *Спире Радивојевићу*, полицијском писару, урачуна у године указне службе с правом на повишицу и пензију, време од 15. септембра 1886. до 1. октобра 1900. год., које је провео као учитељ у неослобођеним крајевима, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде на протекло време“.

14. „Да се *Јелени М. Младеновића*, удови из Београда издаје на име државне помоћи по (360) — *три стотине и шест динара* годишње или по тридесет динара месечно, почев од дана када ово решење добије највишу потврду на до њене смрти“.

15. „Да се *Живку Радојчићу*, нареднику VII пук. окр. команде, урачуна у године непрекидне војничке службе време од (5) пет година, шест месеци и два дана, колико је раније провео у војсци и веже са годинама садање војничке службе“.

16. „Да се *Полексији Јоксимовићки*, учитељци из Београда, урачуна у сталне године учитељске службе, време од 31. октобра 1884. до 26. септембра 1889. год., које је време провела као припремена учитељица осн. школа, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време“.

17. „Да се *Пауну Шуљеварићу*, пешад. нареднику, урачуна у године непрекидне службе време проведено раније у војсци, и то од 1. новембра 1884.

до 16. јула 1894. год., што чини 9 година, 8 месеци и 15 дана, које се има узети са временом од 8. јуна 1898. године⁶.

18. „Да се *Николи Милисаљевићу*, учитељу у Ваљево, урачуна у године сталне учитељске службе време од 10. децембра 1883. год. до 1. септембра 1886. год., које је време провео ван службе, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време⁶.

19. „Да се *Михајилу Бјелићу*, учитељу у Уровици, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију време од 1. новембра 1898. год. па до краја 1904. године, које је провео као учитељ српских народних школа у Турској, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време⁶.

20. „Да се *Сулгани М. Бјелић* учитељици у Уровици, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију, време од 1. септембра 1898. до 1. јануара 1905. год., које је време провела као учитељица српских народних школа у Турској, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде⁶.

21. „Да се *Јордану М. Бабаковићу* учитељу у Д. Коњувцу, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију, време од 27. новембра 1894. до 1. јануара 1898. и од 1. јануара 1900. до 1. новембра 1902. год., које је провео као привремени учитељ српских школа у Турској, с тим да плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време⁶.

22. „Да се *Душану Д. Павловићу* учитељу у Горачићу, урачуна у године сталне учитељске службе с правом на периодску повишицу и пензију време од 30. августа 1888. до 5. октобра 1896. год. од 1. септембра 1897. до 1. септембра 1899. год. од 1. септембра 1899. до 1. септембра 1901. год., свега (12) *дванаест година, један месец и 5 дана*, које је време провео као учитељ у српским крајевима, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време⁶.

23. „Да се г-ђи *Босилки Кавегановићки*, учитељици у Подгорцу, урачуна у године сталне учитељске службе с правом на периодску повишицу и пензију, време од 1. јула 1890. до 1. августа 1911. год., које је провела као учитељица српских школа у Турској, с тим да за ово време уплати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време⁶.

24. „Да се *Милораду Николићу*, артилеријском вараднику на служби при Министарству Војном, урачуна у године непрекидне војничке службе време проведено раније у војсци и да му се то време веже са ранијом и доцнијом службом⁶.

25. „Да се *Стојану Кавегановићу*, учитељу у Подгорцу, урачуна у године сталне учитељске службе с правом на периодску повишицу и пензију, време које је провео као учитељ српских школа у Турској, с тим да за ово време од 1. јула 1890. до 1. августа 1911. год. плати улог Управи Фондова, но без права на накнаду за протекло време⁶.

26. „Када се из приложених докумената види, да је молитељ у сукобу са хајдучима био рањен и услед тога постао стално неспособан, то се молитељу *Мирославу Петровићу*, бив. жандарму из Белог Потока, и мимо члана 35. закона о потпори војних инвалида, даје право, да се обрати војно-инвалидском суду за инвалидску потпору у границама реченог закона о потпори војних инвалида.

27. „Да се *Милошу Луки Рајковићу* учитељу у Рогачи, призна у сталне године учитељске службе за пензију и периодску повишицу и време од 1. јануара 1894. год. до 1. јануара 1901. год. које је време провео као учитељ у Старој Србији, а молићи *Катарини Рајковић* учитељици у Рогачи такође признају у године учитељске службе време од 1. Септембра 1899. год. до 31. децембра 1901. год. које је провела као учитељица у Старој Србији с тим, да за ово време плате улог Управи Фондова, по без права накнаде за протекло време“.

28. „Да се *Михаилу Марјановићу* и председнику општине београдске, урачуна у године указне службе време од 2. новембра 1899. год. до 18. јануара 1906. год. које је време провео као деловођа — секретар и кмет правник општине београдске, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, по без права накнаде за протекло време“.

29. „Да се *Стеви Г. Божићу*, управнику београдске царинарнице, урачуна у године указне службе време од 10. октобра 1892. године до 3. марта 1893. год. од 11. априла 1893. до 8. септембра 1894. год. и од 1. децембра 1894. до 13. јула 1898. година, које је провео као предавач гимназије, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, по без права накнаде за протекло време“.

30. „Да се *Љубомиру Пироћанцу*, економу фабрике дувана, врати све оно, што је Управа Фондова више наплатила, по што је износило његово дуговање на дан 26. априла 1907. г., кога је дана његово имање продато за 113.000 дин. као и она сума која је наплаћена од плате Пироћанчеве, а уз то да се скине и забрана са плате његове, одобрена за рачун овог дуговања“.

Ово праћање да изврши Управа Фондова код које је ово дуговање било“.

31. „Да се *Милуну Ибровцу*, професору Богословије Св. Саве, урачуна у године указне службе, време од 25. августа 1884. год. до 6. јануара 1888. год. од 5. фебруара до 3. августа 1893. год., и од 4. априла 1894. год. до 19. маја 1895. год., укупно 4 године, 11 месеци и 24 дана, које је време провео као предавач, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, по без права накнаде за протекло време“.

32. „Да се *Богоју Стојадиновићу*, инвалиду из Шарбановца, изда из инвалидског фонда сума од 4.099-80 дин., колико му није по решењу Г. Министра Војног од 23. септембра 1882. год. ФАБр. 2851. издавана досуђена инвалидска потпора по 204 дин. годишње, услед тога што је био осуђен пресудом зајечарског преког суда 1883 год. на 15 година робије, а за време од 25. новембра 1883. па до 1. јануара 1904. године“.

33. „Да се *Јоци П. Драгићу*, учитељу у Болечу, урачуна у сталне године учитељске службе за повишицу и пензију време од (22) двадесет и две године, пет месеци, и десет дана, колико је провео као учитељ српских школа у Босни, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, по без права накнаде за протекло време“.

34. „Да се *Петрији* удови пог. *Петра Милошевића*, из Извора, среза сврљинског, изда из државне касе, а из новца покупљеног у 1883. години који се налази при Министарству Финансија (3000) три хиљаде динара, за угушивање перада колико је њеног пог. мужа Петра општећено имање као и готов новац у 1883. години“.

35. „Да се *Милану С. Шилку*, свештенику — професору из Ваљева, урачуна у године указне службе, време од (3) три године, које је провео као учитељ

српских школа у Босни и Херцеговини, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде на протекло време.⁹

36. „Да се *Манојлу М. Мраићу*, бив. комесару железн. полиције у Нишу, урачуна у унасне годишне службе за пензију време од 1. септембра 1895. до 1. децембра 1900. год., које је провео као учитељ српских народних школа у Старој Србији и Македонији, с тим, да за то време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време.“

37. „Да се *Јакову А. Пенадосићу* управнику нишког казненог завода, урачуна у годишне указне службе време од 1. јануара 1896. год. до 1. јануара 1904. год., које је провео као официр у Црној Гори, с тим, да за ово време уплати улог Управи Фондова, али без права накнаде на протекло време.“

38. „Да се *Лазару Перосићу* професору из Београда, урачуна у годишне указне службе време од једанаест година, које је провео као професор у Црној Гори, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, али без права на накнаду за протекло време.“

39. „Да се *Моши Пингу*, учитељу из Београда, урачуна у годишне сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију, време од 1. септембра 1883. год. до 15. марта 1886. год. и од 15. марта 1896. год. до 1. априла 1890. год. Свега шест година, четири месеца и четири дана, које је време провео, као учитељ српско-јеврејске школе, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, али без права накнаде за протекло време.“

40. „Да се *Атанасију Јурићу* бив. учитељу урачуна у сталне годишне учитељске службе за повишицу и пензију, време од 1. марта 1888. до 1. марта 1893. год., које је провео као учитељ у неослобођеним крајевима, с тим, да за ово време плати улог пензионем фонду званичника и служитеља српских држ. железница, но без права накнаде за протекло време.“

41. „Да се *Јовану С. Ђуровићу* царинику, призна у годишне указне службе за повишицу и пензију, време од 1. новембра 1898. год. до 2. децембра 1902. год. које је провео као учитељ у Македонији, с тим да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време.“

42. „Да се *Урошу М. Савићу* тежаку из Риљца опрости дуг у 1778⁸⁰ дин. коју је суму његов поч. отац Милан Савић као инвалидску потпору примио, а коју му је суму нашао инвалидски суд да је више примио и тражио да се од његовог имања тај дуг исплати и врати инвалидском фонду.“

43. „Да се коњичком нареднику *Станку Раковићу*, урачуна у годишне сталне војничке службе и време од седам година, које је провео раније у војсци и веже са годинама садање војничке службе.“

44. „Да се *Милadini Вујковићу* жандар. нареднику из Београда, урачуна у годишне непрекидне војничке службе време од 23. новембра 1884. год. до 14. новембра 1887. год. које је провео у жандармерији и веже са годинама садање службе.“

45. „Да се *Дмитру Јовичићу* учитељу у Ужину, урачуна у сталне годишне учитељске службе, време од 29. јула 1899. до 16. септембра 1910. годишне, за које је време био отпуштен а за време преког суда био и под неелеђењем

на после ослобођен као пензи, с тим, да плати улог Управи Фондова за поменуто време, но без права на накнаду за протекло време.“

46. „Да се *Петру Караџићу* учитељу из Рашанца, урачуна у сталне годишње учитељске службе време од 1. септ. 1892. год. до 1. септемра 1894. год. и време од 1. октобра 1896. год. до 1. новембра 1907. год., које је провео као учитељ српских школа у Турској, с тим, да за ово време уплати улог Управи Фондова, но без права на накнаду за протекло време.“

47. „Да се *Стојанки Караџић* учитељици у Рашанцу, урачуна у године сталне учитељске службе за периодску повишицу и пензију време од 1. септембра 1898. год. до 1. новембра 1907. год., које је провела као учитељица српских школа у Турској, с тим, да за ово време плати улог Управи Фондова, но без права накнаде за протекло време.“

48. „Да се г. *Миленку Чабрићу* секретару Министарства Унутрашњих Дела у пензији и Чувару Народне Скупштине, урачуна у године указне службе време од 1. октобра 1891. год. до 9. маја 1894. год., које је време провео као секретар сталног окружног одбора окр. нишотског, с тим, да плати улог Управи Фондова за ово време, али без права накнаде за протекло време.

За известиоца Одбор је одредио г. Михаила Срећковића.

ОБр. 13

13. јануара 1912. год.
у Београду

Секретар,

Милутин П. Драговић

Председник Одбора,

Мика Даниловић с. р.

Чланови:

Ст. Виденовић
С. Раденковић
Мих. Срећковић
Љуб. Марковић